

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики**

**«ЧЕРНІВЦІ ЯК ПОТЕНЦІЙНО ЄВРОПЕЙСЬКЕ ТУРИСТИЧНЕ МІСТО:
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ»**

**Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)**

Виконав:

студент 4-го курсу, 402 групи
спеціальності 106 Географія
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування»

Агратіна Микола Андрійович

Керівник:

кандидат географічних наук
Джаман Ярослав Васильових

До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2025 р.
Зав. кафедрою _____ проф. Костащук І.І.

Чернівці – 2025

Анотація

Агратіна М. А. Чернівці як потенційно європейське туристичне місто: проблеми розвитку та просторового планування

Кваліфікаційна робота здобувача освіти 4 курсу 402 групи, спеціальності 106 «Географія», ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, 2025 р.

Дана кваліфікаційна робота присвячена комплексному аналізу туристичного потенціалу міста Чернівці в контексті його можливостей стати повноцінним європейським туристичним центром.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи дослідження туризму: проведено аналіз наукових публікацій з даної тематики, сформовано понятійно-термінологічний апарат туризмознавства, розкрито економічну роль туризму в міському середовищі, а також подано класифікацію основних видів туризму та їх специфіку.

У другому розділі проаналізовано передумови розвитку туризму в Чернівцях, зокрема: рекреаційний потенціал території, ініціативи та проекти підтримки, значення ландшафтного планування й туристичної інфраструктури.

Третій розділ роботи присвячено сучасному стану та перспективам розвитку туризму у місті. Здійснено порівняльну характеристику з литовським містом Каунас, розглянуто актуальні проблеми просторового планування, запропоновано напрямки удосконалення та оцінено роль цифрових технологій у розвитку туристичної сфери.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до оцінки туристичного потенціалу Чернівців як європейського туристичного центру з акцентом на просторове планування, що дозволяє сформулювати практичні рекомендації для сталого розвитку міського туризму.

Ключові слова: туризм, Чернівці, європейське місто, просторове планування, туристичний потенціал, туристична інфраструктура, урбаністика.

Abstract

Ahratina M. A. Chernivtsi as a Potential European Tourist City: Development Challenges and Spatial Planning

Bachelor's qualification thesis of a 4th-year student of group 402, specialty 106 "Geography", educational program "Regional Development and Spatial Planning", first (bachelor's) level of higher education. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2025.

This thesis is dedicated to a comprehensive analysis of the tourism potential of the city of Chernivtsi in the context of its prospects to become a full-fledged European tourist center.

The first chapter examines the theoretical foundations of tourism research: a review of scientific literature on the topic, clarification of the conceptual and terminological framework of tourism studies, the role of tourism in the urban economy, and classification of the main types of tourism and their specifics.

The second chapter analyzes the prerequisites for tourism development in Chernivtsi, including the recreational potential of the territory, relevant initiatives and support projects, as well as the importance of landscape planning and tourism infrastructure.

The third chapter focuses on the current state and development prospects of tourism in the city. A comparative analysis with the Lithuanian city of Kaunas is provided, actual spatial planning issues are discussed, potential improvement directions are outlined, and the role of digital technologies in the development of the tourism sector is assessed.

Scientific novelty of the work lies in the integrated approach to assessing the tourism potential of Chernivtsi as a European tourist destination, with an emphasis on spatial planning, which enables the formulation of practical recommendations for sustainable urban tourism development.

Keywords: tourism, Chernivtsi, European city, spatial planning, tourism potential, tourism infrastructure, urbanism.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИЗМУ	5
1 Аналіз наукових публікацій з проблематики туризму	5
2 Понятійно-термінологічний апарат туризмознавства	9
3 Роль туризму в економіці міста	18
4 Класифікація видів туризму та їх особливості	21
РОЗДІЛ ІІ. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦЯХ.....	27
2.1. Передумови розвитку й умови планування туризму	27
2.2. Туристично-рекреаційний потенціал території.....	32
2.3. Ландшафтне планування як важлива складова туризму.....	35
2.4. Ініціативи та проекти підтримки туристичного потенціалу міста Чернівці	38
2.5 Роль рекреаційної інфраструктури у забезпеченні сталого туристичного розвитку.....	43
РОЗДІЛ ІІІ. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦЯХ.....	46
3.1. Сучасний стан розвитку туризму в м. Чернівцях	46
3.2. Порівняльна характеристика розвитку туризму в місті Каунас.....	52
3.3 Проблеми вдосконалення розвитку та просторового планування туризму в місті Чернівцях	55
3.4. Перспективи розвитку туризму в місті Чернівцях	59
3.5 Роль цифрових технологій у розвитку туризму Чернівців	62
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. Чернівці мають потенціал стати європейським туристичним містом завдяки своїй багатій історії, культурному спадку, архітектурній спадщині та природним красам. Одним з ключових факторів, які роблять Чернівці привабливими для туристів, є їхній культурний спадок. Місто має багату історію, пов'язану з багатьма національностями та культурами, що створює унікальну атмосферу для відвідувачів. Крім того, Чернівці є домом для багатьох культурних і наукових установ, таких як Чернівецький університет імені Юрія Федьковича, що створює можливості для вивчення культури та мистецтва.

Архітектура Чернівців також привертає увагу туристів. Місто має багато архітектурних пам'яток різних епох, які збереглися в історичному центрі міста. Більшість з цих будівель були побудовані у стилі модерн та бароко, що додає місту особливого шарму.

Об'єкт дослідження. Туристична сфера в місті Чернівцях

Предмет дослідження. Чернівці як потенційно Європейське туристичне місто: проблема розвитку та просторового планування

В даній роботі метою виступає. Визначити потенціал міста Чернівці як Європейського туристичного міста та визначити проблеми розвитку та просторового планування.

Завдання:

- Проаналізувати наукові публікації з проблематики туризму
- Дати визначенню понятійно-термінологічному апарату туризмознавства
- Оцінити роль туризму в економіці місті
- Проаналізувати основні види туризму та визначити їхню специфіку у міському середовищі
- Проаналізувати передумову розвитку й умови планування туризму
- Визначити туристично-рекреаційний потенціал території

- Розглянути ландшафтне планування як важливу складову туризму
- Аналіз ініціатив та проєктів підтримки туристичного потенціалу міста
- Визначити значення рекреаційної інфраструктури для підвищення привабливості території
- Дослідити сучасний стан розвитку туризму в м.Чернівці
- Провести порівняльну характеристику розвитку туризму в місті Каунас
- Розкрити проблеми вдосконалення розвитку та просторового планування туризму в місті Чернівці
- Аналіз перспектив розвитку туризму в місті Чернівцях
- Оцінити вплив цифрових технологій на розвиток туристичної сфери міста

Метод дослідження. Аналіз та синтез, літературний, узагальнюючий, порівняльний.

Обсяг і структура роботи. Робота містить вступ, три розділа з підрозділами, висновками та список використаних джерел.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИЗМУ.

1.1. Аналіз наукових публікацій з проблематики туризму.

Для початку, щоб проаналізувати проблематику туризму, потрібно визначити, що таке туризм:

“Туризм - походить від французького "tourisme" - прогулянка, подорож у вільний час, пов'язані з від'їздом за межі постійного проживання, один з видів активного відпочинку, який поєднує відновлення продуктивних сил людини з оздоровчими, пізнавальними, спортивними, культурними та розважальними цілями”[4].

Тобто, туристи можуть відвідувати нові місця, дізнаватися про інші культури, традиції, історію та географію різних регіонів, а також насолоджуватися природою, спортивними заходами, культурними та розважальними заходами. Крім того, туризм може мати позитивний вплив на економіку, розвиток інфраструктури та зміцнення взаємин між різними країнами та народами.

Аналіз наукових публікацій з проблематики туризму - це процес дослідження наукових статей, досліджень та інших публікацій, що стосуються теми туризму. Туризм - це досить широка тема, що включає в себе різноманітні аспекти, такі як економіка туризму, соціальний вплив туризму, екологічний вплив туризму та багато інших.

“Проте, враховуючи мінливість зовнішнього середовища, можна стверджувати, що актуальним залишається питання дослідження сучасного стану туристичної галузі в Україні та перспектив її розвитку в майбутньому”[23].

Наукові діячі продовжують активно вивчати проблеми розвитку туризму в Україні, зокрема його економічний вплив, соціальну та культурну роль, взаємозв'язок з іншими секторами економіки, ефективність та конкурентоспроможність. В останні роки також розглядаються питання, пов'язані з екологічними та сталими аспектами туризму, розробкою туристичних

маршрутів, кластерним підходом до розвитку туризму, використанням сучасних технологій та інтернет-маркетингу в туристичній галузі.

Такі дослідження важливі для формування ефективної державної політики у галузі туризму та забезпечення сталого розвитку цієї галузі.

Задиляк А.С зазначає, що “Безумовно, причини треба шукати в складній соціально-економічній ситуації в державі, в невідрегульованості механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутності ефективної стратегії розвитку цієї галузі як на національному, так і регіональному рівнях. Але проблема являється значно ширшою. Питання стосується, напевно, не лише туристичної галузі України, а взагалі шляхів залучення країн з перехідною економікою (до яких належить і Україна) до могутнім інтеграційним процесам та конкурентоспроможності таких економік на світовому ринку”[9].

Україна є країною з великим туристичним потенціалом, але на жаль, вона також стикається зі своїми власними проблемами у галузі туризму. Одна з головних проблем полягає у відсутності інфраструктури та підтримки від держави. Багато туристичних місць в Україні не мають достатньої кількості готелів, ресторанів та інших туристичних послуг, які б забезпечували комфортний відпочинок для гостей. Крім того, уряд не надає достатньої підтримки туристичній галузі, що обмежує можливості її розвитку.

Іншою важливою проблемою є недостатнє просування туристичних маршрутів та регіонів України. Це означає, що багато потенційних туристів навіть не знають про існування туристичних об'єктів в Україні. Ця проблема виникає з недостатньої реклами та маркетингу туристичних місць в Україні. Крім того, Україна також стикається з екологічними проблемами, пов'язаними з недостатньою охороною природних ресурсів. Багато туристичних об'єктів в Україні є природними заповідниками та парками, і їхнє погіршення може негативно вплинути на туристичну галузь. Також в Україні є проблема зі стандартами якості та безпеки в туристичній галузі. Багато готелів та інших

туристичних послуг не відповідають високим стандартам якості та безпеки, що може відлякувати туристів.

На думку Бакурової А.В та Діденка А.В “В роботі туристичної галузі можна виділити наступні проблеми, що стримують її розвиток. Серед них: відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном; відсутність цивілізованих умов перетину кордону та несприятливий візовий режим для іноземних туристів; податкове законодавство, що не сприяє вкладенню інвестицій в інфраструктуру туризму та санаторно-курортний комплекс; різновідомча підпорядкованість туризму та санаторно-курортного комплексу; недоліки в системі регіонального управління; проблема тіньової економіки; необхідність передання частини повноважень органам місцевого самоврядування”[1].

У сфері туризму в Україні існує кілька проблем, які перешкоджають її розвитку. Одна з них полягає у тому, що не має досить рекламних та інформаційних ресурсів, що б допомагали просувати туристичний бізнес в інших країнах. Також проблема полягає в складному візовому режимі для іноземних туристів та відсутності цивілізованих умов для їх перетину кордону. Для розвитку інфраструктури туризму необхідні інвестиції, однак податкове законодавство не сприяє їх вкладенню в цю галузь. Крім того, в туристичній галузі недоліки в системі управління та різновідомча підпорядкованість. Також існує проблема тіньової економіки. Щоб вирішити ці проблеми, потрібно передати частину повноважень місцевим органам самоврядування.

Наукові дослідження з проблематики туризму в Україні зазвичай фокусуються на таких аспектах:

- Соціально-економічні проблеми туризму: ціна на туристичні послуги, розвиток інфраструктури, створення робочих місць та конкуренція з іншими галузями економіки.

- Питання сталого розвитку туризму: екологічні наслідки туризму, збалансоване використання ресурсів та збереження культурної спадщини.
- Маркетинг туризму та реклама: рекламні кампанії, позиціонування регіонів України як туристичних напрямків та використання сучасних маркетингових технологій
- Споживання та поведінка туристів: аналіз ринку туристичних послуг, тенденції у споживанні туристичних послуг, особливості поведінки туристів, їх соціально-економічний статус та очікування

Дослідження з проблематики туризму в Україні часто зосереджуються на певних регіонах країни, таких як Карпати, Крим, Чорноморське узбережжя та інші.

“Головними зовнішніми факторами, що стримують розвиток туризму в Україні, є викликана млявістю і несподіванкою економічних реформ несприятливих існуючих умов для підприємництва взагалі та туристичного зокрема, недосконалість і навіть певна агресивність нормативно-правового поля і, як наслідок, відсутність необхідних інвестицій для розвитку туризму - як внутрішніх (через тривалої економічної кризи), так і іноземних (через несприятливого інвестиційного клімату)”[9].

Отже, для того, щоб забезпечити успішний розвиток туризму в Україні необхідно провести комплексні заходи з покращення економічної ситуації в країні та розвитку підприємництва, зокрема туристичного. Необхідно проводити реформи, що сприятимуть підприємницькій активності та знизять бар'єри для входу на ринок. Також необхідно внести зміни в нормативно-правове поле, що спростить процес отримання необхідних дозволів та ліцензій.

1.2. Понятійно-термінологічний апарат туризмознавства.

Термінологія туризму є необхідним інструментом для збагачення професійної мови фахівців туристичної галузі, а також для зрозуміння суті та специфіки туризму як науки та галузі економіки. Використання однозначних понять та термінів допомагає уникнути непорозумінь та помилок в комунікації між фахівцями, а також у побудові ефективної системи управління туристичною галуззю.

Для того щоб дати визначення термінології у туризмі потрібно відокремити базові терміни які будуть розглянуті, а саме:

- Туризм
- Турист
- Тур
- Екскурсія
- Туристичний продукт
- Готель

“Поглиблена робота над теоретичним визначенням специфіки феномену туризму — не лише важливе наукове завдання, а і практична потреба. Нерозробленість понятійного апарату, неузгодженість у визначеннях основних концептів туризмознавства, довільність трактувань понять туризмологічної науки істотно позначаються на змісті засадничих документів туристичного спрямування, туристській статистиці, офіційній звітності, яка має аналітично відображати стан туризму, зокрема в Україні. Понятійна, категоріальна «прозорість» і консенсусна узгодженість змісту фахової термінології конче необхідні у справі нормативного забезпечення діяльності галузі, створення досконалих навчально-освітніх програм”[25].

Щодо туризмознавства, одним із найголовнішим завданням туризмознавства є робота над визначенням своєрідності туризму як явища. Розбіжність у визначеннях основних понять туризму, нечіткість термінології та довільність її перекладу впливають на зміст основних документів туристичного

спрямування, туристичної інформації. Туристичні дані будуть офіційно розміщені в публічних звітах, а також національна статистика про стан подорожей у країнах.

Побудова загальної термінології вимагає узгодженості у змісті професійної мови.

Сучасна туризмологія займається такими питаннями, як дослідження різних форм туризму, обґрунтування моделей туристичних дестинацій та уточнення поняття туристичних послуг, серед іншого. Для вирішення цих та інших важливих проблем необхідно об'єднати зусилля різних науковців, наукових шкіл, дослідницьких та освітніх установ. Водночас, досліджуючи туристичну діяльність, можна застосовувати не лише галузевий принцип наукових досліджень, а й проблемний. Останній забезпечує основу для розвитку туризмології як туристичної теорії та практики.

“Теоретико-методологічні підходи в туризмології повинні передбачати розробку фундаментальних засад, принципів усестороннього дослідження феномену туризму, враховуючи новітні досягнення галузевих наукових дисциплін, які вивчають окремі аспекти туристичної діяльності. За сучасних умов розвитку туризмології як науки можна виділити такі її головні напрямки, кожен з яких охоплює окрему галузь знань”[15] (рис.1):

Рис. 1.1 Основні напрямки в туризмології [15]

Аналізуючи рисунок можна відокремити що, туризм можна об'єднати з іншими науками, та виділити головні напрямки. Економічний напрям туризму включає оцінку економічної ефективності туризму, його роль у місцевій економіці, сезонність та інші питання. Туристичний маркетинг та менеджмент включає вивчення потреб і поведінки відвідувачів, а також розробку і реалізацію маркетингових тактик для залучення та утримання споживачів, та управління ефективним використанням ресурсів. Географічний напрямок вивченню елементів які будуть впливати на туристичний сектор. Історичний напрямок відокремить вивчення історії потрібної місцевості та різних історичних пам'яток які будуть цікаві туристам. Філософський напрямок буде вивчати роль туризму у суспільстві. Психологічний напрямок визначить мотивацію туристів та відносини між туристами та мешканцями. Педагогічний напрямок визначає взаємозв'язок між туризмом та освітою.

Тепер слід надати увагу термінам які використовуються в туризмі.

Закон України визначає туризм як “тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає”[10].

Поняття "туризм" у ньому трактується досить вузько, що є некоректним. Воно охоплює лише тимчасовий виїзд особи, тобто роль споживача, і не передбачає діяльності постачальників послуг, таких як туроператори та турагентства. Зазначене може створити перешкоди у сприйнятті туризму як суспільного явища, оскільки туризм є більш комплексним поняттям, яке включає в себе не тільки задоволення самостійних потреб, але й послуги, що надаються суб'єктами туристичного бізнесу.

Зарубіжні науковці по-різному трактують поняття туризму. Наприклад, Еміль Хунзікер і Ганс Крафт визначили туризм як "сукупність явищ і відносин, що виникають у зв'язку з подорожами та перебуванням нерезидентів, якщо вони не призводять до постійного проживання і не пов'язані з будь-якою діяльністю, що приносить прибуток"[29].

Тобто, вони розглядали туризм як виїзд людей з місця постійного проживання на певний час з метою відвідування іншого місця. Такі подорожі можуть бути зумовлені різними факторами, включаючи відпочинок, розваги, освіту, бізнес та інші. Їх визначення стало значним внеском у сферу туризмознавства, проте протягом багатьох років воно піддавалось критиці, тому потрібно розглянути сучасні думки щодо туризму.

На думку Любіцевої О.О , “туризм - явище поліфункціональне. Серед основних функцій туризму слід зазначити рекреаційну, соціальну, культурну, екологічну, економічну, просвітницьку і виховну”[13].

Автор підкреслює, що туризм - це не просто подорож, а цілий комплекс послуг, який включає в себе транспорт, проживання, харчування, розваги та інші послуги, які сприяють задоволенню потреб туристів. Крім того, автор зазначає, що туризм може мати як позитивний, так і негативний вплив на дестинацію та приймаючу громаду, і що практика сталого туризму необхідна для того, щоб забезпечити максимізацію переваг туризму при мінімізації будь-яких негативних наслідків.

В книзі “Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму” “Туризм - важливий соціальний інструмент, його вміле використання виводить економіку країн на якісно новий рівень, забезпечує державі швидкі та високі прибутки, стимулює регіональний розвиток, сприяє створенню нових робочих місць, забезпечує відчутний прогрес у всіх сферах суспільного життя, є вагомою складовою бюджетоутворювального механізму”[25].

Окрім того, у книзі розглядаються різні підвиди туризму, такі як культурний туризм, спортивний туризм, релігійний туризм, гастрономічний туризм та інші. Кожен з цих підвидів має свої особливості і сприяє розвитку різних галузей та інфраструктур, а також забезпеченню різних форм відпочинку та задоволенню потреб туристів.

Отож, туризм є складним і різнобічним явищем, яке має великий потенціал для розвитку та позитивного впливу на економіку та суспільство в цілому. Його

різноманітні підвиди надають можливість задовольняти потреби туристів у різних сферах, від культурного та історичного спадщини до активного відпочинку та гастрономічних вражень. Отже, туризм має великий потенціал для розвитку країн та задоволення потреб туристів у всьому світі.

Тепер не менш важливо дати визначенню термін турист.

Закон України пояснює “туриста - як особу, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни з не забороненою законом країни перебування метою на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін”[10].

Взагалі, визначення туриста, наведене в заяві, як правило, є точним, але може відрізнятися в залежності від країни або території, в якій він перебуває.

Повернемося до вітчизняних авторів та як вони розуміють термін турист.

В книзі Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму говориться, що “турист - це суб'єкт туризму, людина яка прагне задовольнити свої рекреаційні потреби; характеризується значною різноманітністю”[25].

Автори стверджують, що туристи є ключовим суб'єктом туристичної індустрії, який формує попит на туристичні послуги та визначає основні тенденції в туризмі.

Також автори визнають, що туристи – це соціально-економічна категорія, яка вплинула на всі сторони життя.. Законодавство України також визначає туристів як осіб, які подорожують за межами свого постійного місця проживання з метою здійснення дозвілля, оздоровлення та ознайомлення з культурою та історією інших країн і регіонів. Однак законодавство також висуває певні вимоги до туриста, такі як надання документів, що посвідчують особу, та дотримання правил поведінки країни, в якій знаходиться турист. Таким чином, визначення туриста в книзі і в законодавстві є загальним, але законодавство детально встановлює норми для туристів з точки зору безпеки та інших аспектів туристичної діяльності.

Тепер розглянемо Тур. На думку Любіцевої О.О “Тур - це комплекс туристичних благ, послуг та товарів, представлений у вигляді програми, складеної з урахуванням індивідуальних побажань, в межах якої реалізується мета перебування людини поза постійним місцем проживання, і комплекс заходів по її реалізації на відповідному якісному рівні”[13].

Отже, тур - це вид організованої поїздки або подорожі, яку люди обирають для відвідування різних місць з розважальною або навчальною метою. Зазвичай це група людей, які подорожують разом і сліднують запланованим маршрутом, що включає різні види діяльності та відвідування визначних пам'яток. Маршрут може включати відвідування популярних туристичних місць, музеїв, історичних пам'яток, національних парків або культурних заходів.

Тури можуть бути організовані туристичними агентствами, туроператорами або іншими компаніями, які спеціалізуються на туризмі. Вони також можуть бути адаптовані відповідно до вподобань та інтересів мандрівників. Деякі тури включають транспорт, проживання та харчування як частину пакету, тоді як інші можуть пропонувати більшу гнучкість у виборі цих компонентів.

Тур може бути зручним та економічно вигідним способом дослідити нові місця, особливо для тих, хто незнайомий з місцем призначення або не має часу на планування власного маршруту. Це також чудова можливість познайомитися з новими людьми, дізнатися про різні культури та створити незабутні спогади. Однак, щоб гарантувати безпечну та приємну подорож, важливо знайти та обрати надійного туроператора.

Не менш важливо дати визначенню термін “екскурсія”

“Екскурсія - туристична послуга, яка забезпечує задоволення духовних, естетичних, інформаційних та інших потреб туриста або екскурсанта”[17].

Насамперед її можна організувати для того, щоб пізнати нові місця, дізнатися більше про історію та культуру різних регіонів, побачити визначні пам'ятки та природні об'єкти. Екскурсії можуть бути різних типів: музейні,

історичні, культурні, природні та інші. Організатори екскурсій зазвичай мають професійну підготовку та багатий досвід у проведенні подібних заходів. Вони об'єднують в одну програму цікаві місця, підготовлюють інформацію про них, організовують транспорт, розповідають про особливості того, що відвідують. Часто на екскурсіях проводяться різноманітні конкурси, ігри та розваги, що робить подорож ще більш захопливою та незабутньою. Крім того, екскурсії є чудовою можливістю для спілкування та знайомства з новими людьми, що додає подорожі духу колективності та спільноти.

Прима В.В трактує екскурсійний туризм як – “подорож у пізнавальних цілях. Це одна з найбільш розповсюджених форм туризму”[26].

Однією з головних цілей екскурсійного туризму є ознайомлення з історією та культурою місця призначення. Це може включати відвідування музеїв, художніх галерей та історичних місць, а також участь у культурних заходах, таких як відвідування фестивалів або куштування місцевої кухні. Екскурсійний туризм часто асоціюється з дозвіллям і релаксацією, але він також може бути освітнім та інформативним. Загалом, екскурсійний туризм дає можливість людям дослідити і оцінити красу та унікальність різних місць по всьому світу. Незалежно від того, чи це відвідування відомої пам'ятки, чи знайомство з новою культурою, екскурсійний туризм дає можливість розширити свій кругозір і отримати глибше розуміння світу.

Щодо туристичного продукту, Закон України “Про Туризм” дає наступне визначення туристичного продукту, а саме “попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо);”[10].

Отож, туристичний продукт - це набір послуг і вражень, які пропонуються туристам або мандрівникам для їхньої насолоди, задоволення та розваги. Туристичний продукт може варіюватися від простого засобу розміщення до повного туристичного пакету, що включає транспорт, проживання, розваги та екскурсії. Він може бути матеріальним або нематеріальним, природним, культурним або створеним людиною.

Туристичний продукт, як правило, включає наступні компоненти: Проживання: Мається на увазі місце, де турист перебуватиме під час своєї подорожі, наприклад, готелі, курорти, апартаменти, гостьові будинки та кемпінги. Транспорт: Це вид, яким турист буде користуватися для подорожі до місця призначення і назад, а також для пересування в самому місці призначення. Це може бути авіапереліт, наземний транспорт, морська подорож або їх поєднання. Заходи та екскурсії: Це стосується різних видів діяльності та екскурсій, в яких турист може взяти участь під час перебування в місці призначення. Це можуть бути культурні та історичні тури, пригодницькі заходи, прогулянки на природі, водні види спорту та інші. Їжа та напої: Це стосується їжі та напоїв, які турист споживатиме під час свого перебування, і які можуть варіюватися від місцевої вуличної їжі до вишуканих страв у ресторанах високого класу.

Не менш важливим також є розглянення терміну “Готель”

На думку Пуцентейла П.Р “Готель - це підприємство, що надає людям, які знаходяться поза домівкою, комплекс послуг, найважливішими серед яких (комплексуючими) однаковою мірою є послуга розміщення і харчування”[18].

Отже, Готель - це заклад, який надає платним гостям житло, харчування та інші послуги. Як правило, це комерційний бізнес, який пропонує різні типи номерів або апартаментів для проживання гостей, а також такі зручності, як ресторани, бари, басейни та фітнес-центри.

Також готель є різновидом комерційного підприємства, що пропонує розміщення, харчування та додаткові послуги гостям, які платять за них.

Ці послуги призначені для забезпечення тимчасового житла та комфортних умов для осіб, які подорожують у справах або заради відпочинку. Готелі можуть відрізнятися за розміром і типом, пропонуючи різну кількість номерів і зручностей, і можуть знаходитися в різних місцях, включаючи міста, курорти і сільську місцевість.

1.3 Роль туризму в економіці міста.

“Урбанізація як наслідок туристичної діяльності чітко проявляється в межах приморських та гірських територій, а також в історичних містах. Туризм функціонує в таких місцевостях як один з основних факторів розвитку міста, і виступає містоутворюючим сектором економіки.”[7].

Туризм відіграє не менш важливу роль у економіці міста Чернівці. Місто, як історичний центр з багатою культурною спадщиною та архітектурою, має значний потенціал для подальшого розвитку туризму. Туризм стає одним із основних факторів розвитку міста, що впливає на його урбанізацію. Цей сектор економіки може бути містоутворюючим, оскільки приваблює грошові потоки через розвиток послуг, пов'язаних з туризмом, а також привертає інвестиції та сприяє створенню нових робочих місць у галузях, які обслуговують туристичний сектор, наприклад, готельно-ресторанні послуги, місцеві екскурсії та інше.

Також туризм у Чернівцях відіграватиме стратегічну роль у економіці та соціальному розвитку, сприяючи формуванню стабільного міста та підвищенню якості життя місцевого населення. Економічний розвиток через створення робочих місць, розвиток інфраструктури (готелі, ресторани, транспортна мережа) та стимулювання попиту на товари та послуги місцевих підприємств, збільшення доходів місцевого населення, привабливість для інвестицій у галузі туризму та пов'язаних секторах.

“Для аналізу просторової організації туризму в багатофункціональних містах (таких, де туризм не виконує містоутворюючої функції) використовують концепцію району туристичної активності, за якою у великих містах лише центр приваблює велику кількість туристів, адже там зосереджена основна частина туристичних ресурсів, наприклад, м. Львів, центральна частина якого віднесена до світової спадщини ЮНЕСКО”[7].

Місто Чернівці можна віднести скоріше до багатофункціонального міста, де гармонійно поєднуються різні сфери економіки. Важливо підкреслити, що розвиток туризму в Чернівцях має позитивний вплив на всі інші сфери

економіки, а саме стимулює розвиток готельно-ресторанного бізнесу, покращує транспортну інфраструктуру, збільшує попит на сувеніри, одяг, продукти харчування та інші товари, а також розвиває традиційні ремесла та народні промисли. Завдяки спільним зусиллям Чернівці стають все більш привабливим містом для життя, роботи та відпочинку.

Проте, важливо, щоб розвиток туризму в місті був стійким і збалансованим. Це означає, що потрібно враховувати не лише економічні вигоди, але й соціальні та екологічні наслідки. Міська влада повинна співпрацювати з туристичними компаніями, місцевими жителями та екологами, щоб розробити план розвитку туризму, який буде корисним для всіх. Такий підхід дозволить забезпечити, що туризм приносить позитивні зміни, а не шкоду для місцевого населення та природного середовища.

Співпраця між владою, бізнесом та громадськістю дозволить розробити стратегію туризму, яка буде сприяти сталому розвитку міста, збереженню культурних цінностей та збалансованому використанню ресурсів. Цей підхід до розвитку туризму також сприяє збереженню історичної спадщини міста, що є важливою складовою його привабливості для туристів. Врахування соціальних аспектів означає, що розвиток туризму не повинен виснажувати місцеві ресурси або призводити до надмірної туристичної діяльності, яка може негативно позначитися на якості життя місцевого населення. Також, важливо враховувати екологічні аспекти, оскільки збалансований туризм має бути збережливим до природних ресурсів та довкілля. Для досягнення успішного та стійкого розвитку туризму, також важливо підтримувати культурний та освітній обмін між містом та його відвідувачами. Це дозволяє сприяти взаєморозумінню та толерантності між різними культурами та сприяє розвитку міжнародного співробітництва та діалогу. Крім того, такі ініціативи можуть стимулювати розвиток творчості та інноваційного мислення у місцевому населенні. Необхідно також враховувати туристичний потенціал не лише центральних районів міста, але й околиць, що може сприяти більш рівномірному розподілу туристичного навантаження та

сприяти розвитку інфраструктури та підприємництва у всьому місті. Такий підхід допомагає зберегти баланс між розвитком туризму та збереженням ідентичності місцевого середовища, що є ключовим для сталого розвитку міста та підвищення якості життя його жителів. Також, туризм має значний вплив на культурний обмін та міжкультурне взаєморозуміння. Відвідувачі, які приїжджають у місто, знайомляться з його історією, культурою, традиціями та місцевими жителями. Це сприяє розширенню світогляду та взаємному пізнанню різних культур. У плані міжнародних відносин, розвиток туризму допомагає місту зближуватися з іншими країнами та регіонами через туристичні обміни, фестивалі, культурні заходи та спільні проекти. Таким чином, можна сказати, що туризм виступає як каталізатор економічного, соціокультурного та міжнародного розвитку міста, створюючи сприятливе середовище для процвітання та розширення горизонтів для місцевих жителів та відвідувачів.

1.4 Класифікація видів туризму та їх особливості

Туризм як складне, багатоаспектне суспільне явище інтегрує в собі економічні, соціальні, культурні, екологічні та просторові процеси. Він виступає не лише елементом дозвілля, але й важливим чинником регіонального розвитку, просторової трансформації територій, формування іміджу регіонів і міст, зростання інвестиційної привабливості та поліпшення якості життя. Саме тому питання класифікації туризму є фундаментальним для розуміння його потенціалу, а також для стратегічного планування та реалізації політик сталого розвитку.

У науковій літературі немає єдиної уніфікованої класифікації видів туризму, що зумовлено багатогранністю його проявів та специфікою підходів до вивчення цього явища. Класифікація туризму базується на численних критеріях, таких як: мета подорожі, територіальна спрямованість, тривалість перебування, суб'єктно-об'єктні особливості, транспортний компонент, сезонність, організаційна форма тощо.

Одним із найбільш вживаних є класифікаційний підхід за метою подорожі, оскільки саме ціль є ключовим детермінантом туристичного потоку. Залежно від домінуючої мети, виокремлюють такі основні види туризму. З огляду на багатокомпонентність туристичного простору, кожен вид туризму має власну просторову динаміку, функціональну специфіку та вплив на розвиток території. У цьому контексті надзвичайно важливою є можливість порівняльного аналізу видів туризму саме через призму їх географічних, соціально-економічних та просторово-планувальних характеристик. З метою узагальнення особливостей кожного з основних видів туризму доцільно представити порівняльну таблицю, в якій наведено ключові параметри: основну мету подорожі, характерні риси, просторові потреби, а також потенційну роль у регіональному розвитку. Такий підхід дозволяє не лише систематизувати знання про туризм, але й забезпечити більш обґрунтоване планування туристичних територій, орієнтоване на сталий

розвиток. Узагальнена характеристика основних видів туризму наведена в таблиці 1.4

Таблиця 1.4

<i>Вид туризму</i>	<i>Мета</i>	<i>Особливості</i>	<i>Просторове значення:</i>
Культурно-пізнавальний	Ознайомлення з історико-культурною спадщиною регіону.	Потребує збереження архітектурного середовища, створення тематичних маршрутів, інформаційного забезпечення.	Вимагає зон охорони пам'яток, впорядкованих пішохідних зон, логістичної доступності до історичних центрів.
Рекреаційно-оздоровчий	Відновлення здоров'я, релаксація, уникнення стресів.	Пов'язаний із природними ресурсами — водами, лісами, повітрям.	Формування рекреаційних кластерів, зонування ландшафтів, обмеження забудови в зонах відпочинку.
Екотуризм	Подорожі до природних територій з мінімальним впливом на довкілля.	Передбачає екологічну просвіту, волонтерські практики, спостереження за природою.	Вимагає чіткого природоохоронного зонування, буферних зон, маршрутизації для мінімізації втручання в екосистеми.
Сільський (аграрний)	Відпочинок у сільській місцевості, ознайомлення з побутом, ремеслами.	Інтегрує локальні традиції, кухню, господарства.	Розвиток периферій, підтримка аграрних громад, створення транспортної доступності до малих населених пунктів.
Міський	Знайомство з міською культурою, інфраструктурою, подіями.	Концентрація у великих містах, активна участь у міському житті.	Передбачає ревіталізацію центрів, покращення навігації, створення туристичних коридорів.

<i>Вид туризму</i>	<i>Мета</i>	<i>Особливості</i>	<i>Просторове значення:</i>
Подієвий	Участь у заходах — фестивалях, концертах.	Сезонний, масовий, має високе навантаження на територію.	Потребує тимчасових змін простору, мобільної інфраструктури, організації місць скупчення людей.
Гастрономічний	Ознайомлення з національною кухнею, локальними продуктами.	Тісно пов'язаний із місцевим бізнесом, фермерством.	Розвиток гастрономаршрутів, локалізація дегустаційних майданчиків, підтримка локальних ринків.
Медичний туризм	Лікування, реабілітація	Пов'язаний із високоякісною медичною інфраструктурою.	Необхідність розвитку зон спокою, хороша транспортна логістика, підтримка зелених зон навколо медичних центрів.

Проведений аналіз класифікації видів туризму дозволяє стверджувати, що сучасне туристичне середовище є надзвичайно диференційованим як за своєю функціональною структурою, так і за територіальним розміщенням. Кожен вид туризму має свою просторову логіку, потребує специфічного інфраструктурного забезпечення та створює певне навантаження на середовище, в якому реалізується. Саме тому систематизація та характеристика основних форм туристичної діяльності має не лише академічну, а й прикладну цінність, особливо в умовах просторового планування й регіонального розвитку.

У контексті міста Чернівці, класифікація видів туризму дає змогу обґрунтувати доцільність та реалістичність їх впровадження відповідно до наявних ресурсів, інфраструктури, ландшафтних умов і просторової структури міста. Не кожен із видів туризму має однаковий потенціал у межах

урбанізованого середовища Чернівців. Проте системне поєднання теоретичної класифікації з аналізом локальної території дозволяє визначити перспективні напрями розвитку, а також виявити слабкі ланки та обмеження.

Насамперед, культурно-пізнавальний туризм є беззаперечно пріоритетним для міста Чернівці. Його активний розвиток обумовлений багатою культурною спадщиною, історичною забудовою, наявністю значної кількості пам'яток архітектури, музеїв, закладів культури та освіти. Просторове планування в цьому контексті має бути орієнтоване на збереження культурного ландшафту, формування тематичних маршрутів, розробку зон охорони та активізацію культурної політики міста.

Водночас, рекреаційно-оздоровчий туризм, попри обмежену наявність природно-кліматичних і мінерально-лікувальних ресурсів, може реалізовуватися у формі міського рекреаційного туризму. Зокрема, створення зелених зон, парків, прогулянкових і веломаршрутів, спортивних центрів та просторів для активного дозвілля здатне перетворити Чернівці на комфортне місто для внутрішніх туристів, орієнтованих на відпочинок без значного віддалення від урбанізованого середовища.

Щодо екотуризму, його реалізація у межах безпосередньої міської території є обмеженою, однак передмістя Чернівців, включно з природними ландшафтами прилеглих територій, можуть стати осередками розвитку екостежок, екоосвітніх програм та інтерактивних форматів екологічної взаємодії. У такому випадку необхідне зонування, маркування маршрутів та мінімальна інтервенція у природне середовище для забезпечення принципів сталості.

Сільський туризм, як форма збереження та популяризації локальних традицій, ремесел і сільського способу життя, може активно розвиватися на базі навколишніх сіл та ОТГ, що межують із Чернівцями. Урбаністичний тиск на центр міста спричиняє підвищення інтересу до спокійних, природних і

автентичних територій, що створює потенціал для формування агротуристичних кластерів за межами міста з прямим впливом на міську економіку.

Міський туризм – логічна і вже наявна складова туристичного профілю Чернівців, яка може бути розширена за рахунок формування урбаністичних маршрутів, оновлення навігаційної системи, інтеграції туристичних об'єктів у функціональну модель простору, а також впровадження креативних міських практик (арт-простори, вуличне мистецтво, крафтові галереї).

Подієвий туризм має значний потенціал, однак вимагає підвищеної інфраструктурної готовності та гнучкого просторового підходу. Проведення фестивалів, культурних заходів, конференцій потребує доступності публічних просторів, транспорту, а також розвиненої готельної бази. Потенціал Чернівців у цьому напрямі зростає, але потребує цілеспрямованої політики підтримки подієвих ініціатив.

Гастрономічний туризм, як нова форма занурення у локальну ідентичність, є перспективним напрямом, особливо в поєднанні з культурним туризмом. На базі багатой кухонної спадщини Буковини можна створити цілі гастрономічні маршрути, дегустаційні зони, кулінарні фестивалі, що стануть елементами просторового брендингу території.

Натомість розвиток таких напрямів, як медичний або промисловий туризм, на даному етапі виглядає менш реалістичним. Відсутність масштабної медичної інфраструктури міжнародного рівня та брак об'єктів індустріальної спадщини, придатних до ревіталізації, значно знижує потенціал цих форм у межах міста.

Отже, можна зробити висновок, що місто Чернівці має високий рівень придатності до розвитку щонайменше п'яти видів туризму, які можуть доповнювати один одного та створювати синергію: культурно-пізнавального, міського, подієвого, гастрономічного та рекреаційного туризму. Екотуризм і сільський туризм можуть бути інтегровані у структуру агломераційного розвитку в межах області. Таким чином, класифікація видів туризму є не лише методологічним інструментом, а й практичним орієнтиром для формування

просторових стратегій сталого розвитку території міста Чернівці в умовах сучасних викликів і зростання ролі туризму як інструменту регіональної політики.

РОЗДІЛ II. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦІ.

2.1 Передумови розвитку й умови планування туризму.

“В економіці України, вектор розвитку якої спрямований на активну інтеграцію у світове господарство, індустрії туризму хоч і стає все більш значущою детермінантою соціально-економічного розвитку, але разом з тим за темпами свого розвитку залишає Україну на найнижчих рейтингових позиціях світового туристичного ринку. Одною із найголовніших причин цього, поряд із недосконалим правовим полем, відсутністю протекціонізму з боку держави, складною фіскальною політикою, а також недостатньою розбудовою необхідної інфраструктури, є високий рівень тінізації туристичного ринку”[14].

Україна прагне до інтеграції у світову економіку, і туризм набуває все більшого значення для соціально-економічного розвитку країни. Однак туризм в Україні та в Чернівцях загалом розвивається дуже повільно. Це пов'язано з недосконалою нормативно-правовою базою, недостатнім захистом з боку держави, складною бюджетною політикою та недостатньою розвиненістю інфраструктури. Високий рівень тінізації туристичного ринку також є однією з основних причин, що гальмує розвиток туризму в країні. Таким чином, питання вдосконалення механізмів державного регулювання туристичної галузі є дуже актуальним в Україні.

“Водночас подальший розвиток туристичної галузі гальмується через:

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму
- недостатність методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки суб'єктів туристичної діяльності з боку держави;
- недостатність забезпеченості автомобільних доріг туристичною, сервісною та інформаційною структурою (відсутність рекламних щитів та єдиної системи маркування автошляхів щодо закладів туризму);
- недостатність якості та асортименту туристичних послуг;

- неналежний стан туристичних маршрутів (відсутність обладнаних місць перепочинку, гірських притулків, відсутність єдиної системи знакування);
- недосконалість бази даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів;
- недостатність туристичних карт, рекламної продукції, інформації про область”[5].

Усі названі проблеми мають негативний вплив на розвиток туризму в Україні ,а зокрема у місті Чернівці. Для подальшого розвитку туризму в місті необхідно вирішити ці проблеми і покращити усі аспекти туристичної інфраструктури.

Також на думку Пуцентейла П. “Фактори, що впливають на розвиток туризму, різноманітні й багатогранні. Наявність сприятливих факторів приводить до лідерства окремих регіонів і країн у світовому туризмі, і ,навпаки, небажані фактори знижують туристичний потік”[18].

Крім того, рівень економічного розвитку та доходу в країні також може мати значний вплив на розвиток туризму.

Загалом, розвиток туризму є складним процесом, на який впливає низка факторів, зокрема економічний розвиток, інфраструктура, державна політика та екологічна стійкість. Оскільки туристична галузь продовжує зростати і розвиватися, важливо, щоб зацікавлені сторони працювали разом, щоб забезпечити сталий, справедливий і вигідний для всіх розвиток туризму.

Ще одним важливим компонентом туристичної інфраструктури є ресторани та інші заклади харчування. Туристи часто хочуть скуштувати страви місцевої кухні та відчувати культуру місць, які вони відвідують, тому наявність різноманітних ресторанів та закладів харчування має важливе значення для розвитку туристичного сектору. Крім того, визначні пам'ятки та розважальні заклади, такі як музеї, тематичні парки та культурні заходи, є важливими компонентами туристичної інфраструктури. Ці об'єкти надають туристам унікальний досвід і допомагають відрізнити одну дестинацію від іншої.

На думку Короля О. «Багатий туристичний потенціал Чернівців зумовив значний розвиток туристичної індустрії. У місті на кінець 2015 року функціонувало понад 20 готелів, з них – 4 «великих» на 1171 ліжко-місць. Провідними закладами розміщення в Чернівцях є «великі» готелі «Черемош», «Буковина», «Турист» і «Київ». На них припадає більше половини від загального номерного фонду готелів Чернівців. Останніми роками в Чернівцях зростає кількість місць в закладах розміщення як за рахунок відкриття нових, насамперед «малих» приватних готелів і апартаментів, так і за рахунок реконструкції вже існуючих «великих» готелів. Середньорічна завантаженість готелів міста складає 30–40%. Хоча готельна мережа Чернівців за кількістю ліжко-місць задовольняє потреби гостей міста, в більшості готелів рівень обслуговування та пропоновані послуги не відповідають прийнятим в Європі стандартам»[12].

Автор підкреслює, що хоча Чернівці мають велику кількість готелів для обслуговування туристів, існує проблема з якістю обслуговування та зручностями в цих готелях. Це важливе питання, оскільки воно може відлякати туристів від повернення до міста або рекомендації його іншим. Хоча в останні роки спостерігається збільшення кількості варіантів розміщення, це саме по собі не може вирішити проблему низького рівня заповнюваності готелів. Щоб привабити більше туристів і підвищити рівень заповнюваності, готелі повинні покращувати свої послуги та умови відповідно до європейських стандартів. Тому важливо, щоб власники та керівництво готелів інвестували в покращення своїх послуг та зручностей, щоб покращити загальний туристичний досвід у Чернівцях.

Готелі є важливою частиною туристичної інфраструктури, оскільки вони надають туристам місце для проживання під час відвідування певної дестинації. Вони є важливою складовою туристичної індустрії, яка покладається на надання відвідувачам якісних послуг розміщення, що відповідають їхнім потребам та очікуванням. Крім того, готелі часто пропонують цілий ряд послуг і зручностей, таких як ресторани, бари, спа-салони та фітнес-центри, які сприяють загальному

туристичному досвіду. Таким чином, готелі відіграють важливу роль у залученні туристів і генеруванні доходів для місцевої економіки.

“Важливе значення для розвитку як іноземного, так і внутрішнього туризму мають туристичні ресурси, які є основною метою подорожей. Внаслідок цих обставин вони зумовлюють і визначають найважливіші економічні показники туризму, такі як кількість туристів, ціна на послуги, географія подорожей, їх сезонний розподіл, тривалість перебування та ін. Тому комерційна робота в галузі туризму повинна будуватись на всеохоплюючому обліку туристичних ресурсів як в цілому по країні, так і по окремих регіонах”[17].

Планування розвитку туризму в м. Чернівці потребує комплексного підходу та врахування різних аспектів. Для цього можна виконати наступні кроки:

- Аналіз потенціалу міста для розвитку туризму: огляд історичних та культурних пам'яток, природних об'єктів, розвитку готельного та ресторанного бізнесу, транспортних зв'язків та ін.
- Визначення цільових груп туристів: залежно від особливостей міста та його потенціалу, можливо визначити цільові групи туристів, такі як історичні екскурсанти, прихильники культури та мистецтва, екотуристи, сімейні відпочивальники, молодь та ін.
- Розробка туристичного продукту: створення привабливих туристичних маршрутів, включаючи огляд історичних та культурних пам'яток, рекреаційних зон.
- Покращення туристичної інфраструктури: підвищення якості транспортних засобів та доріг, забезпечення високоякісного готельного та ресторанного сервісу, створення сучасних розважальних та спортивних закладів.
- Розвиток маркетингу та продажу: рекламні кампанії, просування в соціальних мережах та туристичних порталах, створення туристичних пакетів та пропозицій.

- **Забезпечення безпеки та комфорту:** створення системи безпеки для туристів, забезпечення належного рівня гігієни та санітарії, створення системи інформування та консультування туристів.
- **Залучення інвестицій:** привернення інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури та створення нових туристичних об'єктів.

2.2 Туристично-рекреаційний потенціал території.

Вивчення туристично-рекреаційного потенціалу території може надати цінну інформацію про можливості та виклики для розвитку і просування туризму на території міста Чернівці. Для цього можна використовувати різні методи та інструменти.

Також, всебічне розуміння туристично-рекреаційного потенціалу території може стати основою для розробки ефективних туристичних стратегій і політики, спрямованих на максимізацію переваг туризму при мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище та місцеві громади.

Тобто, залучення зацікавлених сторін та співпраця з ними можуть бути ключовими для розуміння потреб і пріоритетів місцевих громад, підприємств та організацій, а також для посилення підтримки ініціатив з розвитку та управління туризмом

Насамперед потрібно визначити, що таке туристично-рекреаційний потенціал.

Горін Г.В вважає, що “ рекреаційно-туристичним потенціалом регіону ми розуміємо сукупність як безпосередньо рекреаційно-туристичних ресурсів, так і всіх наявних ресурсів (природно-ресурсні, виробничі, трудові, фінансово-інвестиційні, технологічні, інформаційні та екологічні) і можливостей відповідного регіону, які можуть використовуватись або використовуються в цілях виконання фізіологічного існування людини (відпочинок, оздоровлення та туризм), забезпечення діяльності суб'єктів рекреаційно-туристичної сфери економіки, досягнення стійкості регіонального розвитку”[3].

Місто може похвалитися вражаючим набором туристичних визначних пам'яток, включаючи численні парки, які надають відвідувачам широкі можливості для відпочинку, релаксації та пізнання.

Парк Реформації (Жовтневий) - територія в місті, яку можна розвивати для рекреаційного туризму. Парк відомий своїми доглянутими газонами та квітниками. Для розвитку цієї території місцева влада може створити більше

пішохідних та велосипедних доріжок, встановити більше місць для відпочинку та пікніків, а також організовувати культурно-розважальні заходи, такі як музичні концерти та фестивалі, щоб привабити туристів.

Парк імені Тараса Шевченка - ще одна територія, яка має великий потенціал для розвитку рекреаційного туризму. Парк має вражаючу колекцію флори і фауни, включаючи рідкісні види дерев і чагарників. Щоб розвивати цю територію, місцева влада може створити більше пішохідних маршрутів, встановити більше місць для пікніків, а також організувати освітні програми для відвідувачів, щоб дізнатися про унікальну флору і фауну, що зустрічаються в парку.

Всі ці парки пропонують рекреаційний та туристичний досвід для тих хто відвідав Чернівці. Вони є ідеальним місцем для активного відпочинку, неспішних прогулянок і пікніків, а також пропонують численні можливості для відпочинку та споглядання. Крім того, парки слугують важливими культурними та історичними пам'ятками, підкреслюючи багату спадщину та традиції міста.

Отже, у Чернівцях є кілька територій, які мають великий потенціал для розвитку рекреаційного туризму. Інвестуючи в розвиток цих територій і надаючи відвідувачам комфортні умови та унікальні враження, місто може привабити більше туристів, сприяти сталому туризму та стимулювати місцеву економіку

Тепер слід розглянути думку Любіцевої О. "Туристичні ресурси - це частина туристсько-рекреаційного потенціалу певної території, яка включена до складу туристичного продукту і підлягає реалізації з туристичною метою. Туристичні ресурси є почасти мотиваційною підставою для вибору певного турпродукту (за видом, напрямком, сезоном та іншими ознаками). Поняття «туристичні ресурси» і «рекреаційні ресурси» використовуються як синоніми, оскільки туризм є формою рекреаційної діяльності"[13].

Спортивно-оздоровчий комплекс "Цецино" має великий потенціал для рекреаційного туризму.

Для покращення рекреаційного туризму в цьому комплексі на мою думку можна зробити кілька кроків:

- Для залучення більшої кількості туристів комплекс може розробити і просувати привабливі туристичні пакети, які підкреслюють різноманітні рекреаційні заходи та послуги, доступні в комплексі. Це можуть бути пакети для сімей, груп або окремих осіб, з варіантами для різних бюджетів та інтересів.
- Щоб покращити туристичний досвід, комплекс має зосередитися на обслуговуванні клієнтів. Це може включати навчання персоналу надавати доброзичливі та ефективні послуги
- Комплекс також може зосередитися на збереженні навколишнього середовища, щоб привабити туристів, які цікавляться екологічним туризмом.
- Адміністрація до того ж може займатися активною маркетинговою та промоційною діяльністю для підвищення обізнаності про комплекс та залучення більшої кількості туристів. Це може включати рекламу в різних засобах масової інформації, створення активної присутності в Інтернеті.

Здійснивши ці кроки спортивно-оздоровчий комплекс на мою думку може покращити рекреаційний туризм і залучити більше туристів, що може призвести до економічного зростання та розвитку місцевої громади.

Для рекреаційного туризму однозначно річка Прут може розглядатися як об'єкт для рекреаційного-туризму в умовах міста. В своїй праці Костащук В. вважає, що "Річка Прут на всій своїй протяжності може використовуватись для надання різноманітних видів рекреаційно-туристичних послуг: відпочинок на природі, рибалка, сплавів, а в теплий період року для купання. Окрім того вода річки інтенсивно використовується для комунально-побутових потреб"[16].

2.3 Ландшафтне планування як важлива складова туризму.

Для початку потрібно розібратись, що собою розуміє термін “ландшафтне планування” і чи можна його віднести як важливу складову туризму.

Ландшафтне планування, як його прийнято називати в Україні, включає в себе комплекс заходів, які стосуються визначення розміщення різних структур, видів діяльності та населення на різних територіях, починаючи від невеликих населених пунктів і закінчуючи великими регіонами. Це відповідає концепції просторового планування, яка більш поширена в європейських країнах.

“В Україні під територіальним плануванням прийнято розуміти сукупність дій, пов’язаних з підготовкою рішень по розміщенню населення, різних видів діяльності і об’єктів на територіях різного масштабу – від поселень і їх частин до груп країн або регіонів. У країнах Європи частіше застосовується термін «просторове планування», в Україні з тим самим значенням більш поширений термін «територіальне планування». Для діяльності, спрямованої на прийняття рішень з просторового розвитку в межах міст та інших населених пунктів, застосовується частіше термін «містобудівне планування», для рішень з трансформації ландшафтів – «ландшафтне планування». Містобудівне і ландшафтне планування є розділами просторового планування”[24].

У контексті будь-якого міста ландшафтне планування може застосовуватися для підвищення естетичної привабливості міського ландшафту, покращення функціональності відкритих просторів та збереження природних середовищ існування. Це може включати визначення територій, які потребують реставрації або ревіталізації, впровадження систем зеленої інфраструктури та проектування громадських просторів, які є одночасно естетично привабливими та екологічно стійкими. Ландшафтне планування також може включати захист і збереження природних ресурсів, таких як ліси і водно-болотні угіддя, які можуть допомогти пом’якшити вплив зміни клімату, поліпшити якість повітря і води, а також забезпечити важливе середовище проживання для дикої природи.

Ландшафтне планування може бути важливою складовою туризму, оскільки природні ландшафти та мальовничі краєвиди часто приваблюють відвідувачів до певної дестинації. Ефективне ландшафтне планування може допомогти підвищити візуальну привабливість туристичного об'єкту та надати можливості для відпочинку на природі, наприклад, піших прогулянок, кемпінгу чи спостереження за дикою природою. Крім того, ландшафтне планування може сприяти просуванню практики сталого туризму, що може допомогти зберегти природне середовище та захистити місцеві громади.

У контексті туризму ландшафтне планування може включати визначення ключових природних об'єктів і ресурсів, які становлять інтерес для відвідувачів, а також розвиток інфраструктури та об'єктів, які підтримують відпочинок на природі та туристичну діяльність. Це може включати проектування стежок і доріжок, встановлення оглядових майданчиків або оглядових майданчиків, а також створення інтерпретаційних вказівників або освітніх програм, які допомагають відвідувачам зрозуміти культурне та екологічне значення ландшафту.

Ландшафтне планування також можна використовувати для просування екотуризму, який є формою сталого туризму, що фокусується на збереженні довкілля та екологічній освіті. Екотуризм може приносити економічні вигоди місцевим громадам, а також сприяти раціональному природокористуванню та збереженню біорізноманіття.

В контексті міста Чернівці ландшафтний туризм можна розглядати наступним чином:

- Чернівецький обласний музей народної архітектури та побуту є чудовим прикладом об'єкта культурної спадщини, який можна використовувати для розвитку ландшафтного туризму. Розташування музею на мальовничому схилі пагорба з видом на річку Прут і Карпатські гори, що видніються вдалині, забезпечує прекрасне природне оточення, яким можуть насолоджуватися відвідувачі. Велика територія музею з колекцією

традиційних сільських будівель і споруд пропонує відвідувачам можливість ознайомитися з багатою культурною спадщиною та традиційними практиками регіону. Тобто, музей може відігравати роль у ландшафтному туризмі, сприяючи культурному обміну та діалогу. Музей може проводити заходи або фестивалі, які демонструють культурну спадщину регіону, запрошуючи відвідувачів з усього світу взяти участь у них і дізнатися про традиції та звичаї регіону. Сприяючи культурному обміну та діалогу, музей може сприяти міжкультурному взаєморозумінню та взаємоповазі, а також сприяти економічній та культурній життєздатності регіону.

2.4. Ініціативи та проєкти підтримки туристичного потенціалу міста Чернівці

Важливість проведення ініціатив та проєктів підтримки туристичного потенціалу є ключовою оскільки не лише для самого туризму, але й для загального економічного, соціокультурного та інфраструктурного розвитку міста. Проведення таких ініціатив сприяє збільшенню кількості туристів, що приїжджають до міста, а отже, зростанню розвитку у сфері туризму та пов'язаних галузях. Крім того, це сприяє підвищенню престижу міста як туристичного напрямку, що може привести до залучення нових інвестицій та розвитку підприємницької активності. Також, ініціативи підтримки туристичного потенціалу сприяють збереженню та відновленню історичної та культурної спадщини міста, що є важливим елементом його ідентичності та привабливості для відвідувачів.

Крім того, ініціативи з підтримки туристичного сектору можуть стати стимулом для розвитку місцевої культурної індустрії, що сприяє виникненню нових культурних подій, фестивалів та мистецьких проєктів. Це збагачує культурне життя міста і робить його привабливішим як для мешканців, так і для туристів.

“У травні 2023 року проведений I Туристичний форум «Chernivtsi Tourism Forum 2023», який став майданчиком для обміну кращими практиками, ініціативами та ідеями щодо розвитку туристичної галузі у воєнний час. В рамках форуму проведені дискусійні панелі, а саме:

- «Туризм в умовах війни та «драйвери» перезапуску індустрії гостинності після Перемоги»;
- «Мандрівка зі смаком. Розвиток гастротуризму як інструмент промоції туристичної дестинації»”[21, с.19].

Проведення подібних форумів є надзвичайно важливим для розвитку туристичного потенціалу міста та узагальнення кращих практик у галузі туризму. Такі заходи створюють унікальну можливість для експертів,

представників громадських організацій, бізнесу та урядових структур обмінюватися ідеями, досвідом та інноваційними рішеннями.

Одним з основних аспектів важливості таких форумів є їх спрямованість на пошук ефективних стратегій розвитку туризму у воєнний час. Зважаючи на складні умови та виклики, з якими стикаються туристичні галузі в період військового конфлікту, обмін досвідом та розробка адаптивних стратегій є надзвичайно важливими для забезпечення стійкості туристичної індустрії та збереження туристичного потенціалу міста.

Також, форуми такого роду сприяють стимулюванню інновацій у туристичній галузі. Обговорення нових технологій, тенденцій у глобальному туризмі та впровадження передових підходів допомагають підвищувати конкурентоспроможність міста як туристичної дестинації. Зокрема, дискусії на форумах про розвиток гастротуризму, як це було на згаданому форумі, відображають важливість розширення туристичної пропозиції через впровадження нових форм інтерактивного відпочинку, які сприяють більш глибокому зануренню туристів у культурні та кулінарні особливості міста. Крім того, форуми підтримки туризму мають важливий соціокультурний аспект. Вони сприяють підвищенню обізнаності та зацікавленості місцевого населення у розвитку туризму, що може відчутно підсилити підтримку туристичних ініціатив на рівні громади та забезпечити широку громадську підтримку для реалізації стратегій розвитку туристичного потенціалу міста.

Крім того, форуми створюють платформу для підтримки та розвитку місцевих підприємств, які залежать від туристичного руху. Вони можуть отримати нові ідеї, ініціативи та підходи до просування своїх продуктів та послуг серед туристів. Це сприяє росту бізнесу та збільшенню конкурентоспроможності місцевих компаній на туристичному ринку. Значна увага на форумах приділяється також розвитку туристичної інфраструктури. Дискусії та обговорення стосуються питань покращення транспортного зв'язку, розширення готельної бази, розвитку культурно-розважальних закладів та інших аспектів, які

сприятимуть зручності та комфорту для туристів. Форуми надають можливість для обговорення спільних проектів та стратегій, вироблення узгоджених планів дій та спільної реалізації ініціатив, що дозволяє ефективніше використовувати ресурси та досягати спільних цілей у розвитку туризму.

“У 2023 році продовжується співпраця з культурно-історичним центром Чернівецького національного університету ім.Ю.Федьковича в напрямку доступності до об’єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО - колишньої Резиденції Митрополитів Буковини та Далмації. За даними культурно-історичного центру університету, за I півріччя 2023 року кількість відвідувачів (внутрішніх та іноземних) склала 25,7 тис.осіб”[21, с.19].

Важливість такої співпраці полягає, насамперед, у збереженні та просуванні культурно-історичної спадщини міста через її доступність для відвідувачів.

Резиденція Митрополитів Буковини та Далмації, як об’єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, привертає увагу як внутрішніх, так і іноземних туристів, що сприяє популяризації міста як туристичної дестинації. Крім того, співпраця з університетським центром дозволяє використовувати потенціал студентів і науковців для проведення досліджень, організації екскурсій та подій, що спрямовані на популяризацію і вивчення історії та культури міста. Це не лише збагачує туристичну пропозицію, а й створює можливості для активної інтелектуальної і культурної взаємодії.

Спадщина ЮНЕСКО, як історична та культурна цінність, має значний вплив на туризм міста. Вона стає ключовим магнітом для туристів, які цікавляться історією, архітектурою та культурою, що відображається в збільшенні кількості відвідувачів та підвищенні інтересу до Чернівців як туристичного напрямку.

У травні 2020 року був розроблений проект “ CARPATHIA UNESCO - GREEN CARPATHIA” до якого був залучений я. У рамках проекту збирається інформація щодо туристичної інфраструктури, яка включає в себе такі об’єкти,

як готелі, підприємства, аптеки тощо. Ця інформація використовується для розробки туристичного маршруту, який відповідатиме потребам туристів і буде сприяти розвитку туризму в Карпатському регіоні.

Проект, спрямований на створення та просування міжнародного прикордонного туристичного маршруту, що охоплює регіони у чотирьох країнах (Румунія, Словаччина, Угорщина, Україна), може мати значний вплив на туристичний потенціал Чернівців і сприяти покращенню туризму в цьому місті.

По-перше, проект спрямований на популяризацію культурної та історичної спадщини регіону, що включає об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, культурні пам'ятки національного значення та природні краси. Це створює додатковий інтерес для туристів, які мають можливість відвідати ці унікальні місця під час подорожі по маршруту.

По-друге, створення інформаційних центрів та просування маршрутів дозволить збільшити свідомість про існуючі туристичні можливості регіону. Це сприятиме залученню нових туристів та підвищенню кількості відвідувачів у Чернівцях, які бажають взяти участь у цьому унікальному туристичному досвіді. Крім того, промоційна діяльність, передбачена проектом, може допомогти в підвищенні відомості про місто Чернівці як туристичного напрямку. Це збільшить його привабливість для туристів та сприятиме зростанню туристичного потоку, що в свою чергу позитивно вплине на економіку міста через збільшення обсягу туристичних послуг та інфраструктурного розвитку.

Отже, можна очікувати, що реалізація даного проекту сприятиме покращенню туризму в Чернівцях, залученню нових туристів та підвищенню їхньої зацікавленості у відвідуванні міста та його культурно-історичних пам'яток.

Проте проект був призупинений на деякий час через два фактори:

- недостатнє фінансування
- початок війни в Україні

Наразі проект відновив свою діяльність і знаходиться у фазі вдосконалення. Вдосконалення проекту включає в себе подальші кроки по покращенню та доробці. Наприклад, це може включати удосконалення туристичних маршрутів, покращення інформаційних центрів та просування маршрутів, а також додавання нових цільових пам'яток та послуг для туристів.

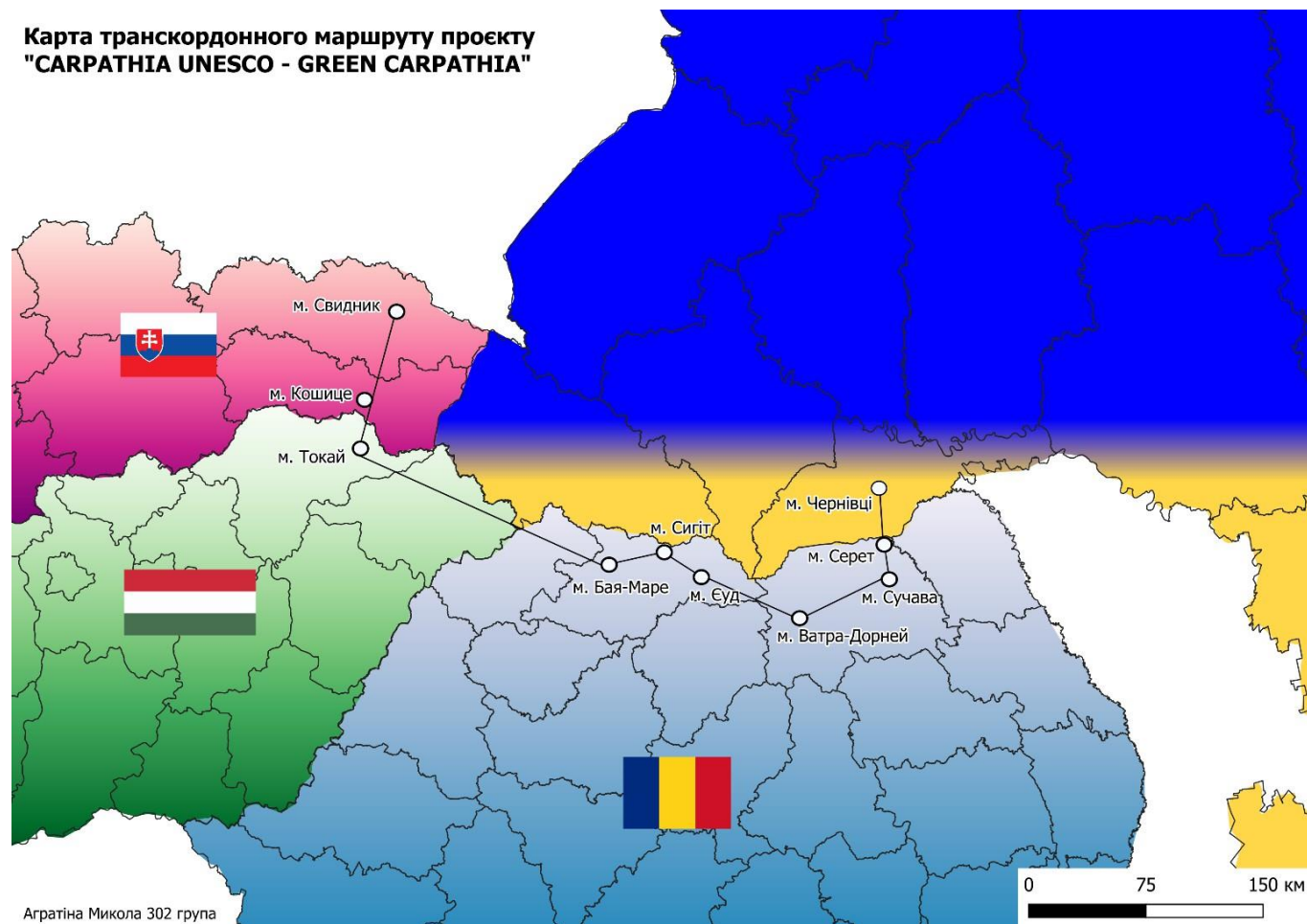

Рис. 2.4 Карта транскордонного маршруту проєкту "CARPATHIA UNESCO - GREEN CARPATHIA" розроблена у QGIS

2.5 Роль рекреаційної інфраструктури у забезпеченні сталого туристичного розвитку

Рекреаційна інфраструктура є одним із ключових елементів забезпечення сталого туристичного розвитку міста Чернівці, оскільки вона створює необхідні умови для організації якісного відпочинку, оздоровлення та культурного дозвілля як для туристів, так і для місцевого населення, сприяючи одночасно збереженню природних і культурних ресурсів, підвищенню економічної привабливості міста та поліпшенню якості життя його мешканців. Рекреаційна інфраструктура включає комплекс об'єктів, таких як парки, сквери, зелені зони, ботанічні сади, пішохідні та велосипедні маршрути, культурно-мистецькі центри, музеї, театри, заклади гостинності, громадського харчування, інформаційні центри та системи навігації, які спільно формують сприятливе середовище для розвитку туризму і рекреації. В умовах сталого розвитку, який передбачає збалансоване поєднання економічного зростання, соціальної відповідальності та охорони навколишнього середовища, рекреаційна інфраструктура виступає як механізм гармонізації інтересів туристів, місцевої громади та природного середовища. З екологічної точки зору, розвиток і збереження зелених зон у Чернівцях є необхідним для підтримки біорізноманіття, покращення якості повітря, зниження рівня шумового забруднення і створення комфортного клімату, що позитивно впливає на загальне враження від міста і заохочує розвиток екологічного туризму. Соціальна складова рекреаційної інфраструктури проявляється у забезпеченні доступності об'єктів відпочинку для різних верств населення, включно з людьми з обмеженими можливостями, що сприяє формуванню інклюзивного туристичного простору, підвищує рівень соціальної згуртованості та зміцнює культурну ідентичність громади. Економічний аспект полягає у тому, що розвиток рекреаційної інфраструктури стимулює місцеву економіку через створення нових робочих місць у сфері туризму, готельного бізнесу, громадського харчування та розваг, а також через збільшення надходжень до

місцевого бюджету у вигляді туристичних зборів, податків та інвестицій. Особливістю Чернівців є багатий культурно-історичний потенціал, що вимагає належного просторового планування рекреаційних зон з урахуванням збереження архітектурної спадщини та культурних об'єктів, водночас сприяючи рівномірному розподілу туристичних потоків для уникнення перенавантаження окремих територій. Недостатній розвиток сучасної рекреаційної інфраструктури поза межами історичного центру міста, відсутність достатньої кількості велосипедних та пішохідних маршрутів, а також дефіцит інформаційних систем навігації створюють перепони для сталого розвитку туризму, які потребують вирішення через інвестиції, державну підтримку та активну участь громадськості. Перспективним напрямом розвитку є інтеграція цифрових технологій у сферу рекреації, що дозволяє створювати інтерактивні карти, мобільні додатки для планування туристичних маршрутів, а також інформаційні платформи, що забезпечують оперативний доступ до даних про туристичні об'єкти, заходи та сервіси. Не менш важливою є модернізація та розширення сервісної бази — підвищення рівня комфорту і якості обслуговування у закладах гостинності, громадського харчування, розважальних та спортивних об'єктах, що значно підвищить конкурентоспроможність Чернівців на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках. Враховуючи соціокультурні особливості міста, необхідно стимулювати розвиток локальних ініціатив, спрямованих на збереження традицій, ремесел, культурної спадщини, а також активізувати участь місцевої громади у формуванні туристичної політики, що забезпечить сталість і автентичність туристичних продуктів. Важливе місце посідає просторове планування, яке має враховувати не лише сучасні потреби туристів, а й екологічні, соціальні та культурні чинники, передбачати розвиток багатофункціональних зон відпочинку, забезпечувати зручні транспортні зв'язки між рекреаційними об'єктами, а також інтегрувати концепції «зеленого» міста і розумного управління ресурсами. Таким чином, рекреаційна інфраструктура є фундаментальним компонентом сталого туристичного розвитку Чернівців,

спрямованим на збереження і посилення туристичного потенціалу міста, створення умов для екологічно, соціально та економічно збалансованого розвитку, що відповідатиме викликам сучасності та сприятиме формуванню позитивного іміджу Чернівців як європейського туристичного центру.

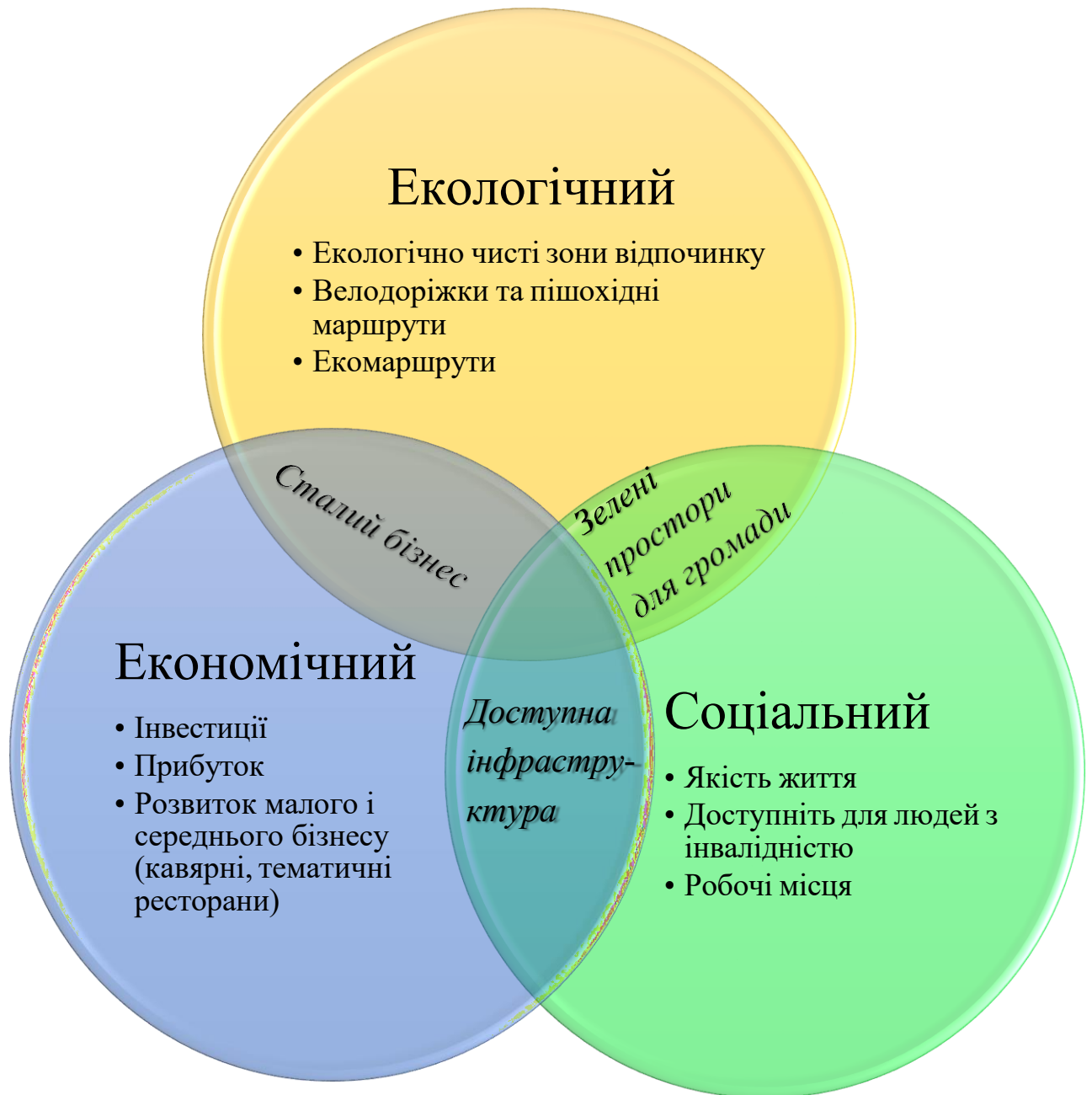

Рис. 2.5 Діаграма Венна, роль рекреаційної інфраструктури у забезпеченні сталого туристичного розвитку

РОЗДІЛ III. СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦЯХ

3.1. Сучасний стан розвитку туризму в м.Чернівцях.

Сучасний стан розвитку туризму – актуальна тема, яка стосується багатьох міст України, в тому числі й Чернівців.

“Чернівці по праву вважаються архітектурною перлиною України. На державному обліку в історичній частині столиці Буковини знаходиться 706 пам’яток архітектури, 20 з яких загальнонаціонального значення та одна пам’ятка ЮНЕСКО. Історична забудова старого міста – це цілісний, майже недоторканий ансамбль XIX – початку XX століть, що сформувався в Австро-Угорський період історії Буковини. Центральна частина міста загальною площею 226 га має статус заповідної території. Тут зосереджено більшість пам’яток містобудування: колишня Резиденція митрополитів Буковини; архітектурні ансамблі Театральної та Центральної площ, вулиць О. Кобилянської (яка є пішохідною), І. Франка, Головної та багато інших”[12].

Архітектурна спадщина Чернівців є безцінною та привабливою для туристів з усього світу. Місто має свій колорит і стиль, зберігаючи історико-культурний дух Буковини. Історичні будівлі та культурні пам’ятки Чернівців допомагають людям зрозуміти та відчувати дух минулого, приносячи економічну та культурну користь місту. Оскільки в Чернівцях є пам’ятки які в свою чергу мають статус національного та місцевого значення, їх архітектуру необхідно дбати та зберігати, щоб зберегти її для майбутніх поколінь та підтримати місто у розвитку туризму.

Не менш важливим, буде розглянути відомі туристичні об’єкти міста Чернівці. Тому що, відомі туристичні об’єкти приваблюють туристів з всієї країни та світу, які в свою чергу хочуть побачити культурні та історичні перлини міста, тим не менше, туристичні об’єкти відіграють роль у розвитку туризму.

Для більш зручного варіанту, я продемонструю карту відомих туристичних об'єктів міста Чернівці в ГІС системі "QGIS".

Карта відомих туристичних об'єктів міста Чернівці

Рис. 3.1 Карта відомих туристичних об'єктів міста Чернівці

“На багатьох спорудах центральної частини міста, які мають архітектурну та історичну цінність і туристичну атрактивність, встановлені інформаційні дошки для туристів (TOURIST INFORMATION), на яких українською й англійською мовами вказано: первинне функціональне призначення будівлі, час спорудження об'єкта, прізвище архітектора, а також на 10 мовах напис слова «Чернівці» (українською, російською, німецькою, ідиш, румунською, польською, англійською, чеською, словацькою, угорською)”[2, с. 83].

Туристичні інформаційні дошки мають кілька позитивних аспектів у контексті сучасного стану туризму, вони надають відвідувачам корисну

інформацію про визначні пам'ятки міста, покращуючи їхній досвід і полегшують навігацію. Інформаційні дошки можуть сприяти розвитку сталого туризму, заохочуючи відвідувачів пам'ятати про їхній вплив на навколишнє середовище та громаду міста.

Тепер важливо проаналізувати статистику, щоб зрозуміти, який вплив туристичні об'єкти мають на сучасному етапі розвитку туризму у місті Чернівцях.

“За результатами проведеного департаментом розвитку міської ради моніторингу, сформовано базу даних (перелік) закладів з тимчасового розміщення осіб у місцях проживання (готелів, хостелів, апартаментів), яку оприлюднено на вебпорталі міської ради у розділі «Туристу». Станом на 01.07.2020р. в місті Чернівцях функціонував 61 заклад для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), із загальним номерним фондом у 997 номерів, розрахованих на 2272 місця. У 2020 році розпочали свою роботу 2 нових готелі, а саме: «Іліт» на 8 номерів та «Мікаде» на 12 номерів”[19, с.15].

“Департамент розвитку міської ради” впроваджує заходи з підвищення якості послуг з тимчасового розміщення у Чернівцях. Зокрема, запроваджено систему сертифікації готелів та інших закладів тимчасового розміщення, яка має на меті забезпечити відповідність цих закладів певним стандартам безпеки, гігієни та комфорту для гостей. Крім того, департамент проводить тренінги та семінари для персоналу, який працює в туристичній галузі, щоб покращити їхні навички та знання у наданні високоякісних послуг відвідувачам. Ці зусилля насамперед, спрямовані на покращення загального туристичного досвіду в Чернівцях та сприяння економічному розвитку міста.

За даними 2016 року “Великий інтерес туристи проявляють до безкоштовних недільних екскурсій центральною частиною міста, що проводяться за підтримки міської ради та беруть свій початок біля Ратуші о 12.00. За звітний період поточного року проведено 39 безкоштовних недільних екскурсій історичною частиною міста та додатково 28 безкоштовних екскурсій

для гостей у складі делегацій з інших міст, представників ЗМІ, учасників фестивалів, конференцій тощо”[22, с.7].

Екскурсії проводяться професійними гідами, які надають інформативні та цікаві коментарі щодо історичних та архітектурних пам'яток міста, включаючи об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО, а саме Резиденція Митрополитів і Далмації.

Популярність цих екскурсій призвела до їх поширення на інші частини міста та запровадження нових тематичних екскурсій, таких як екскурсія єврейською спадщиною, екскурсії садгорою та селфі екскурсій. До того ж, екскурсії можуть мати благодійну діяльність, наприклад, допомога Збройним Силам України.

Важливо також врахувати показники розвитку туризму, оскільки вони допомагають нам зрозуміти, наскільки добре працює туристична галузь у місті Чернівці.

Таблиця 3.1

“Показники розвитку туризму”[19, с.66]

№ з/п	Показники	Од. вим.	2018р. факт	2019р. факт	2020р. очікуване	2021р. прогноз	2021р. у % до 2020р.
1.	Кількість обслугованих туристів*, в т.ч.:	тис. осіб	653,3	439,3	550,0	650,0	118,2
1.1	-іноземних	тис. осіб	54,3	34,7	40,0	55,0	137,5
1.2	-охоплених внутрішнім туризмом	тис. осіб	599,0	404,6	510,0	595,0	116,7
2.	Обсяг товарів та послуг, що спожиті туристами*	млн. грн.	1924,8	1983,5	2050,0	2300,0	112,2
3.	Надходження до бюджету Чернівецької міської територіальної громади від сплати туристичного збору	тис. грн.	354,8	770,1	400,0	1195,0	298,8

4.	Кількість закладів з надання послуг тимчасового проживання	од.	37	55	61	63	103,3
----	--	-----	----	----	----	----	-------

Одним з показників, який теж потрібно розглянути, є надходження до бюджету “Чернівецької міської територіальної громади від сплати туристичного збору”. Ці кошти можуть бути використані для покращення інфраструктури міста, зокрема для будівництва нових готелів, ресторанів, а також для підтримки культурних та спортивних заходів, які привертають туристів.

Згідно даних Чернівецької міської ради “За I півріччя 2021 року надходження від туристичного збору до бюджету Чернівецької міської територіальної громади склали 204,2 тис.грн., що на 107,3 тис.грн. менше у порівнянні з аналогічним періодом 2020 року”[20, с.17].

Рис. 3.2 Секторна діаграма “Надходження до бюджету Чернівецької міської територіальної громади від сплати туристичного збору”[19, с.66].

Таке зменшення коштів в порівнянні з попереднім роком, може мати негативні наслідки для розвитку туризму у місті. Тобто, зменшення надходжень

від туристичного збору може негативно вплинути на привабливість міста для туристів та знизити якість пропонованих туристичних послуг.

“З метою попередження розповсюдженню захворюваності на гостру респіраторну інфекцію, спричинену коронавірусом COVID-19, Кабінет Міністрів України в квітні поточного року призупинив роботу закладів розміщення (готелів, хостелів), туристичних операторів (агентів), гідів та інших суб’єктів туристичної сфери, що негативно вплинуло на їх діяльність та зменшило надходження до бюджету міста. Зокрема, сума податкових надходжень від суб’єктів туристичної діяльності міста за січень-червень 2020 року склала 1612,9 тис.грн., що у 2 рази менше в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року”[19, с.15].

Таке скорочення доходів призвело до зменшення фінансування розвитку інфраструктури, реставрації культурно-історичних об’єктів та інших проєктів, спрямованих на покращення якості життя мешканців і туристів у Чернівцях.

Отже, сучасний стан розвитку туризму в Чернівцях можна охарактеризувати як поєднання викликів і можливостей. Хоча пандемія створила значні виклики для туризму проте, місто має потенціал продовжувати розвивати свою туристичну галузь і стати ще більш привабливим місцем для відвідувачів у майбутньому.

3.2. Порівняльна характеристика розвитку туризму в місті Каунас.

Порівняння стану туризму в місті Каунасі та Чернівцях є важливим, оскільки може допомогти краще зрозуміти фактори, що впливають на туризм у цих двох містах. Порівнюючи туризм у Каунасі, важливо враховувати різноманітність та якість пам'яток, які може запропонувати місто. Обидва міста мають унікальне культурне та історичне значення, а також приголомшливу архітектуру та природну красу.

Щоб порівнювати туризм у різних містах, важливо мати уявлення про те, що може запропонувати кожна з них. Пам'ятки та визначні місця є одним з ключових компонентів, які в свою чергу зацікавлюють туристів до певної локації, і вони можуть бути основним фактором у процесі прийняття рішення мандрівником.

Для більш зручного варіанту, я продемонструю карту відомих туристичних об'єктів міста Каунас в ГІС системі “ArcGIS Online”

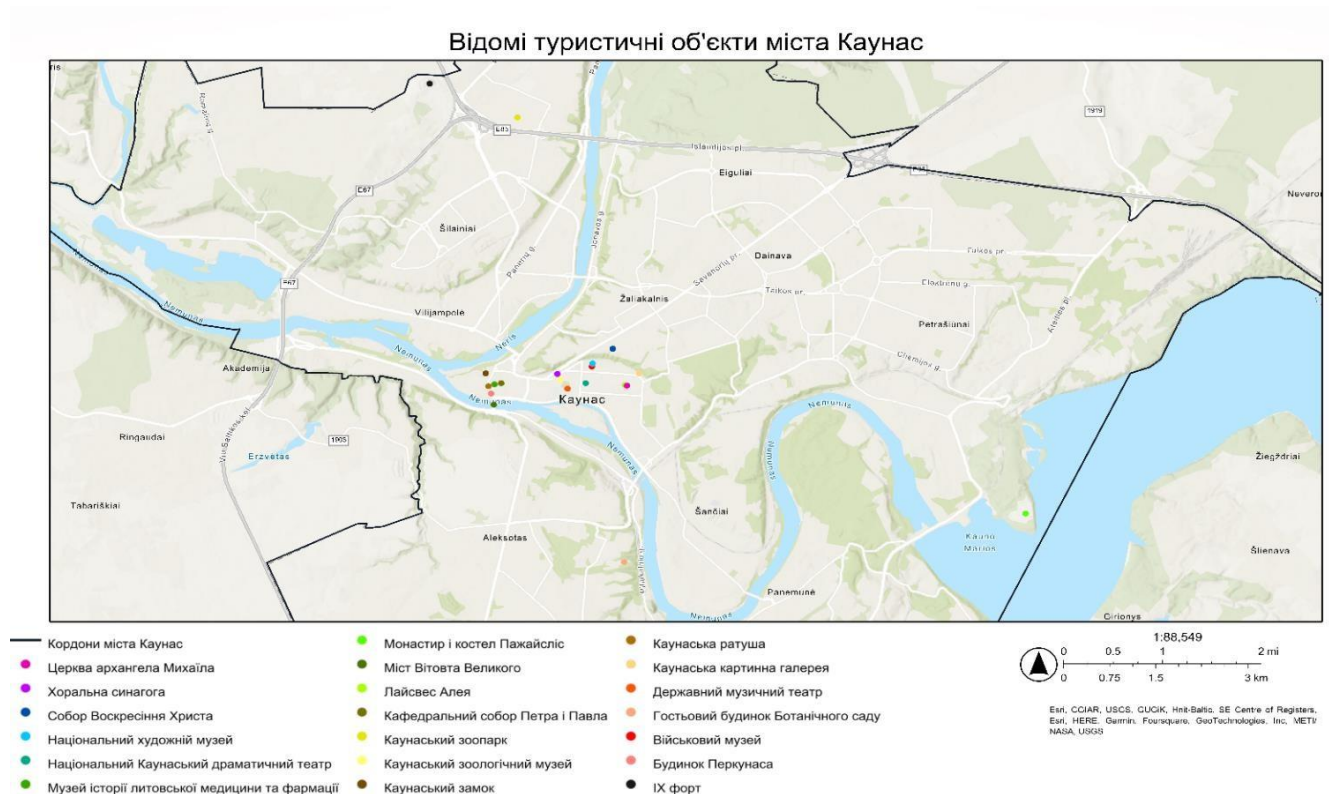

Рис. 3.3 Відомі туристичні об'єкти міста Каунас

Отже, в місті Каунас є такі популярні туристичні об'єкти, а саме: Церква Архангела Михаїла, Хоральна Синагога, Собор Воскресіння Христа,

Національний хуїдожній музей, Національний художній музей, Національний Каунаський драматичний театр, Музей історії литовської медицини та фармації, Монастир і костел Пажайсліс, Міст Вітовта Великого, Лайсвес Алея, Кафедральний собор Петра і Павла, Каунаський Зоопарк, Каунаський зоологічний музей, Каунаський замок, Каунаська ратуша, Каунаська картинна галерея, Державний музичний театр, Гостьовий будинок Ботанічного саду, Військовий музей, Будинок Перкунаса, ІХ фронт.

За даними Офіційного сайту Каунас, в “місті станом на 2020р. функціонують 479 туристичних підприємств”[28, с.7], тобто у “9 разів більше порівнюючи з туристичними підприємствами у місті Чернівці”[20, с.117].

Більша кількість туристичних підприємств у місті може свідчити про його популярність як туристичної території або наявність розвиненої туристичної індустрії. Проте, кількість туристичних підприємств, не обов'язково може відображати якість туристичного досвіду в місті. Наприклад, кількість обслуговуваних туристів в Каунас складає “149 810 тисяч осіб”[28, с.7], з урахуванням внутрішніх так і зовнішніх туристів, однак кількість обслуговуваних туристів в Каунасі в “2 рази менша ніж в Чернівцях”[20, с.117].

Цікаво зазначити, що, незважаючи на меншу кількість обслуговуваних туристів, Каунас має значно більшу кількість закладів, що надають послуги з тимчасового розміщення, ніж Чернівці. Це свідчить про те, що на попит на послуги з тимчасового розміщення в цих двох містах можуть впливати інші фактори, окрім туризму, такі як економічний розвиток, державна політика та кількість населення.

“Демографічна структура населення України та аналіз вікових груп, які найбільше подорожують, ще раз підтверджують, що в Україні найбільш активна частина населення від 30 до 40 років, на відміну від економічнорозвинених країн, де люди старшої вікової групи (55-60 років) відіграють все більш важливу роль у міжнародному туризмі. Тільки в 2001 році у світі зареєстровано майже 120 млн. прибуттів, здійснених людьми старшого віку. Основними

постачальниками цієї категорії туристів є США, Канада, Японія та країни Європейського Союзу. Населення цих країн, незважаючи на швидкі темпи старіння, залишається фізично активним і, що не менш важливо, краще забезпеченим”[17].

Також не менш важливим є пам’ятки ЮНЕСКО, як фактор підвищення обізнаності та економічній вигоді для місцевій громаді та покращення стандартів якості.

В Чернівцях на відміну від Каунаса є об’єкт світової спадщини ЮНЕСКО, а саме колишня Резиденція митрополитів Буковини і Далмації, на даний момент Чернівецький Національний Університет.

“Але питома вага іноземних туристів зростає. Значний потік іноземних туристів до об’єкту світової спадщини ЮНЕСКО зумовлений ще й тим, що Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича став потужним центром міжнародного ділового туризму. Впродовж останніх десяти років Чернівецький національний університет розвиває тісні зв’язки з навчальними, науковими та культурними закладами 35 країн, кількість партнерів збільшилася до 176”[2, с.88].

Таким чином, включення об’єкта до списку Світової спадщини ЮНЕСКО позитивно вплинуло на туризм у Чернівцях, підвищивши впізнаваність міста, забезпечивши ресурси для збереження та презентуючи місто як місце призначення для туризму, пов’язаного з культурною спадщиною.

Отже, і Каунас, і Чернівці є унікальними містами з багатою історією, приголомшливою архітектурою та культурною спадщиною, обидва міста розвивають свою туристичну галузь, важко зазначити яке місто розвивається краще, однак обидва міста продовжать розвивати туризм в майбутньому.

3.3 Проблеми вдосконалення розвитку та просторового планування туризму в місті Чернівцях.

Важливо розглянути проблеми просторового планування та розвитку туризму в Чернівцях, оскільки це може принести економічні вигоди, покращити якість життя мешканців, сприяти сталому розвитку та підтримувати конкурентоспроможність туристичної галузі. Вирішення цих питань може сприяти створенню робочих місць, збільшенню доходів, покращенню інфраструктури, збереженню культурної спадщини та захисту природних ресурсів, що зробить Чернівці кращим місцем для життя та відвідування.

Крім того, місцева громада має вплив на процес розвитку та просторового планування, та може забезпечити врахування потреб та проблем. Застосовуючи комплексний і сталий підхід до просторового планування та розвитку туризму, місто Чернівці може максимально використати переваги туристичної індустрії та мінімізувати її негативні наслідки

“Визначати перспективу, розробляти стратегію і програми розвитку галузі, бачити її проблеми в комплексі, наполегливо й методично вирішувати на державному рівні, координувати дії всіх зацікавлених міністерств і відомств зможе лише самостійний орган центральної виконавчої влади, наділений усіма необхідними повноваженнями, - міністерство (комітет) з питань курортів і туризму України. Тільки за умови створення профільного міністерства чи комітету можна побудувати дієву та ефективну вертикаль управління у сфері курортів і туризму, адже в структурі більшості ОДА та місцевих органів виконавчої влади фактично немає підрозділів з питань курортів і туризму”[6].

Таким чином, розвиток галузі без спеціалізованого керівництва і надалі залишиться неорганізованим та хаотичним, що обмежить розвиток туризму для зростання та успіху.

За даними “Чернівці 2030 інтегрована концепція розвитку міста” можна відокремити проблеми вдосконалення розвитку туризму в м.Чернівці а саме:

- “Визначення цільових груп туристів: залежно від особливостей міста та його потенціалу, можливо визначити цільові групи туристів, такі як історичні екскурсанти, прихильники культури та мистецтва, екотуристи, сімейні відпочивальники, молодь та ін.

- Недостатнє усвідомлення громадянами місцевої історії.
- Низький рівень внутрішнього туризму.
- Місто, відносно, невідоме як привабливий туристичний центр на національному рівні.

- Низька якість туристичних послуг.
- Відсутня інфраструктура для бізнестуризму (немає конференц-центрів, готелів з великою кількістю номерів).

- У місті не проводяться важливі європейські та регіональні заходи.
- Поганий стан інфраструктури та погане сполучення.
- Недостатня пропозиція об’єктів проживання”[27].

Однією з основних проблем є відсутність чіткої ідентифікації цільових груп туристів, що ускладнює адаптацію туристичних пропозицій до конкретних аудиторій. Крім того, низький рівень обізнаності з місцевою історією серед громадян та низька якість туристичних послуг сприяють відносно невідомій репутації міста як туристичної локації.

Ще одним серйозним викликом є відсутність інфраструктури для ділового туризму, зокрема конференц-центрів та готелів з великою кількістю номерів. Це заважає місту проводити важливі заходи, які могли б залучити більше аудиторії та підвищити його впізнаваність на національному та регіональному рівнях. Крім того, поганий стан інфраструктури та погане сполучення, а також недостатня пропозиція закладів розміщення ще більше стримують розвиток туристичної галузі.

Отже, ці проблеми підкреслюють необхідність розробки комплексної стратегії для поліпшення якості туристичних послуг та інфраструктури, підвищення обізнаності про культурну та історичну спадщину міста, а також

розробки чіткого плану маркетингу та промоції для залучення різних цільових груп туристів.

Рекреаційний туризм, є важливим аспектом, який слід враховувати при плануванні розвитку туризму. Це пов'язано з тим, що рекреаційний туризм надає багато переваг як туристам, так і місцевим громадам, де він відбувається.

Екологічні фактори можуть створювати проблеми для розвитку рекреаційного туризму. Наприклад, річка Прут потерпає від забруднення, це може відштовхнути людей від візиту та купання в річці.

“Основними напрямками формування ефективного механізму реалізації стратегічних завдань подальшого розвитку рекреаційно-туристичної сфери має бути: оптимально збалансовано державне та регіональне регулювання суспільно-економічних відносин у сфері організації та розвитку рекреації та туризму; забезпечення доступності санаторно-оздоровчих та рекреаційно-туристичних послуг для всіх верст населення; ефективна інвестиційна політика”[8].

Насамперед, під час обговорення проблем важливо не лише визначити їх, але також не менш важливим є запропонувати шляхи вирішення. Цілі рішення проблем я продемонструю в геоінформаційній системі QGIS за даними Чернівецької міської ради, яка допоможе більш детально ознайомитись з заходами, щодо покращення розвитку туризму в місті Чернівці.

Заходи, щодо покращення розвитку туризму в місті Чернівці

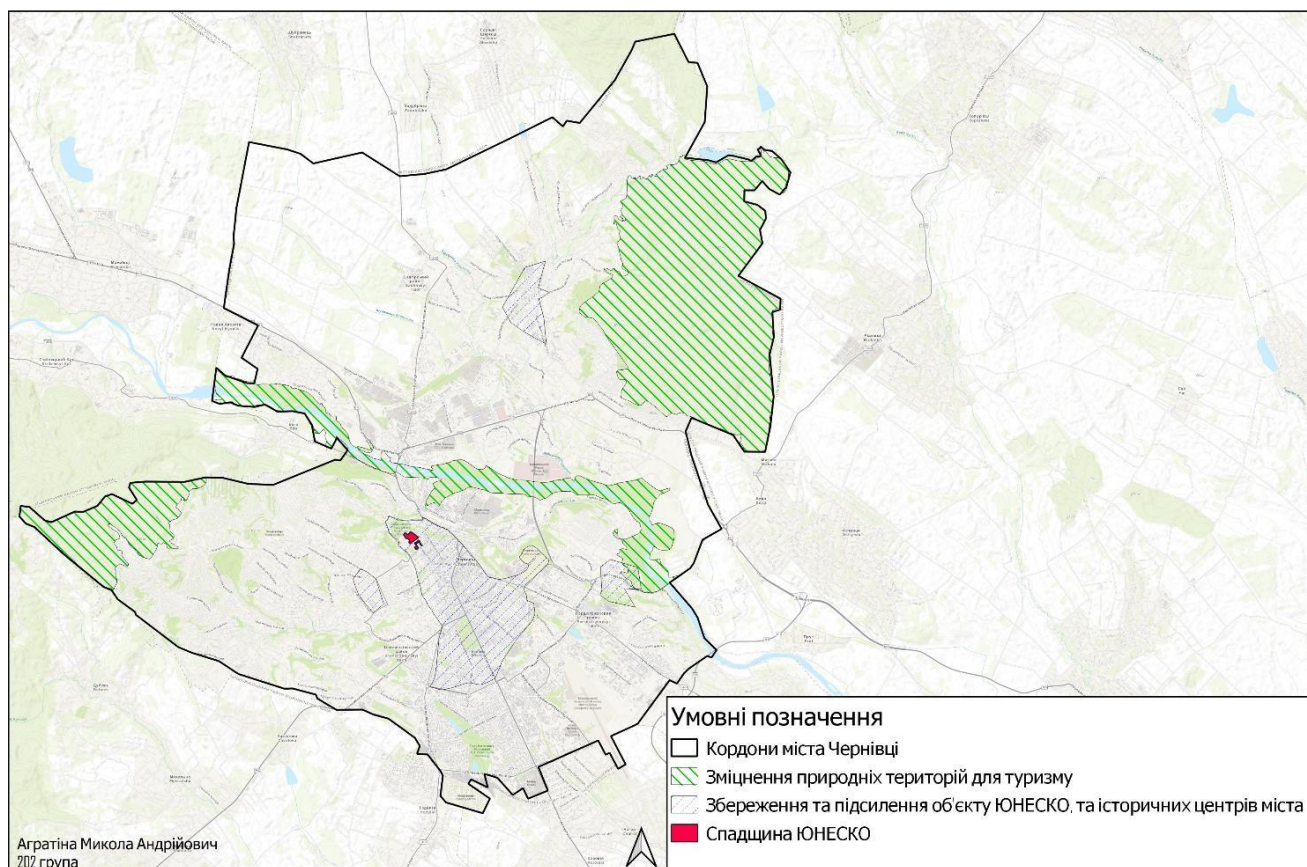

Рис. 3.4 Заходи, щодо покращення розвитку туризму в місті Чернівці

Отже, щоб покращити розвиток туризму в місті Чернівці, потрібно зміцнити природні території, а саме території в межах Садгори, Цецино та вздовж річки Прут. Зберегти та підсилити об'єкт ЮНЕСКО, та історичні центри міста, тобто це може сприяти зацікавленню якомога більше туристів, яким цікава культурна спадщина та історія регіону. Крім того, інвестиції в інфраструктуру, таку як транспорт, розміщення та туристичні об'єкти, а також популяризація місцевої культури та традицій через фестивалі та заходи, можуть привабити більше туристів і стимулювати економічне зростання Чернівців.

3.4 Перспективи розвитку туризму в місті Чернівцях

Однією з ключових переваг Чернівців є їхня збережена автентичність, що приваблює людей, які цінують спокій та атмосферу австрійської архітектури. Відвідувачі можуть насолоджуватися шармом вузьких вуличок, величністю історичних будівель та особливими місцевими традиціями, що додає місту унікальність та привабливість. Крім того, Чернівці активно розвивають інфраструктуру для туристів, включаючи готелі, ресторани, музеї та розваги, що забезпечує комфортне перебування та різноманітні варіанти для відпочинку та дозвілля. Такий підхід до туристичної індустрії сприяє залученню більшого числа відвідувачів та позитивно впливає на місцеву економіку.

Для кращого розуміння перспектив розвитку туризму у місті, пропоную скласти SWOT-аналіз, що дозволить виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози туризму в Чернівцях.

Таблиця 3.4

SWOT-аналіз розвитку туризму

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Унікальна культурна спадщина: Чернівецький національний університет (об'єкт ЮНЕСКО), історичні будівлі.	1. Недостатня маркетингова стратегія та реклама для привертання нових сегментів туристів.
2. Активна культурна програма та різноманітні заходи для відвідувачів.	2. Недостатній рівень освіченості громадян щодо місцевої історії.
3. З кожним роком збільшується кількість туристів які відвідують місто	3. Нерозвиненість деяких туристичних продуктів
4. Місто є популярним в німецькомовному середовищі.	4. У місті не відбуваються значущі європейські заходи
5. Розташування міста відносно регіону	5. Інфраструктура у місті у поганому стані, а також неякісне забезпечення транспортного сполучення.

Можливості	Загрози
1. Використання потенціалу бренду «Буковина» можна зробити більш ефективним.	1. Інші українські міста можуть стати більш привабливими для туристів.
2. Створення нових туристичних маршрутів, фестивалів та інших заходів, які б могли зацікавити туристів.	2. Недостатня фінансова підтримка для розвитку туристичних послуг може суттєво вплинути на якість обслуговування.
3. Популяризація традиційної Буковинської кухні через кулінарні тури та фестивалі страв.	3. Стан війни в країні відлякує велику кількість іноземних туристів
4. Реставрація та збереження історичних будівель та пам'яток, включаючи об'єкт зі статусом ЮНЕСКО.	4. Позбавлення статусу ЮНЕСКО для Резиденції митрополитів Буковини і Далмації через відсутність зони охорони.
5. Участь у транскордонних проєктах схожих на “CARPATHIA UNESCO - GREEN CARPATHIA”	5. Складнощі у законодавстві країн які приймають участь у транскордонних проєктах

SWOT-аналіз виявив різноманітні аспекти, які впливають на розвиток туризму в Чернівцях. Серед сильних сторін виділяється унікальна культурна спадщина, активна культурна програма, збільшення кількості туристів та популярність міста в німецькомовному середовищі.

Однак, наявні слабкі сторони, такі як недостатня маркетингова стратегія, недостатній рівень освіченості громадян, погана інфраструктура та відсутність значущих європейських заходів.

У зв'язку з цим, можливості для розвитку включають використання потенціалу бренду "Буковина", створення нових туристичних маршрутів та фестивалів, популяризацію кухні та реставрацію історичних об'єктів. Однак, існують загрози, такі як конкуренція з іншими українськими містами, фінансові складнощі, військовий конфлікт та правові складнощі у транскордонних проєктах. З цього аналізу можна зробити висновок, що розвиток туризму в Чернівцях має значний потенціал, але потребує комплексного підходу та

управління, щоб максимально використовувати сильні сторони та мінімізувати вплив слабкостей та загроз.

Необхідно активно працювати над розвитком інфраструктури, покращенням маркетингової стратегії, співпрацею з іншими містами та участю у міжнародних проєктах для залучення нових сегментів туристів та підвищення привабливості Чернівців як туристичного напрямку. Важливо також зазначити, що розвиток туризму в місті Чернівці має відбуватися з урахуванням потреб та інтересів місцевої громади. Міська влада, туристичні оператори та інші зацікавлені сторони повинні співпрацювати, щоб розробити та впровадити модель туризму, яка буде стійкою, та приносить користь.

На мою думку, перспективні напрямки розвитку туризму в місті є:

- Гастротуризм
- Рекреаційний туризм

Гастротуризм в Чернівцях відкриває широкі можливості для приваблення туристів, особливо тих, хто цікавиться унікальною місцевою кухнею та традиційними стравами. Це важливий аспект розвитку туризму, оскільки кухня може бути справжнім образом місцевої культури. Створення кулінарних маршрутів, організація гастрономічних фестивалів та пропозиція екскурсій до місцевих ресторанів і кулінарних майстерень можуть стати ключовими компонентами цієї стратегії.

“Україна має все для розвитку гастротуризму - ферми, виноробні, історію, пам’ятки. Є і люди-ентузіасти, які постійно розвивають гастротуризм, вкладають великі кошти у створення цікавих локацій, які сміливо можуть конкурувати з багатьма європейськими подібними об’єктами”[11].

Отож, можна зазначити, що місто має всі передумови для розвитку гастротуризму. Чернівці можуть стати цікавим та конкурентоспроможним гастрономічним напрямком не лише в Україні, але й у міжнародному туристичному просторі.

3.5 Роль цифрових технологій у розвитку туризму Чернівців

Цифрові технології у сучасному глобалізованому світі відіграють ключову роль у розвитку туристичної галузі, виступаючи потужним каталізатором інновацій, підвищення конкурентоспроможності туристичних destinations і вдосконалення туристичного досвіду; місто Чернівці, зважаючи на свій значний історико-культурний потенціал, має об'єктивні можливості для інтеграції цифрових рішень у сферу туризму задля забезпечення сталого розвитку, підвищення рівня сервісу та зміцнення привабливості серед внутрішніх і зовнішніх відвідувачів. У цьому контексті слід виокремити функціонування офіційного туристичного порталу міста Чернівці, який вже сьогодні виконує роль цифрового провідника для потенційних гостей, проте, з міркувань академічної доброчесності, детальний опис його змісту або технічних характеристик у межах цієї роботи не розглядається; попри наявність такого ресурсу, є потенціал для поглиблення його інтерактивності, актуалізації даних та розширення мовного і функціонального спектру. Крім того, у місті вже запроваджено технологію QR-кодування на окремих туристичних об'єктах, яка дозволяє за допомогою мобільного пристрою миттєво отримати базову інформацію про пам'ятки чи маршрути; однак, попри її зручність, даний інструмент наразі не є ідеальним через обмежену кількість об'єктів, які ним охоплено, неоднорідність подачі інформації, мовну одноманітність, а також відсутність єдиного інтегрованого стандарту в межах міського простору. Зокрема, QR-коди забезпечують лише візуальний контакт, що може бути недостатнім для повноцінного туристичного досвіду, особливо для групових відвідувань, де перевага надається живому спілкуванню з екскурсоводом, який охоплює візуальний, аудіальний та дотикові аспекти взаємодії. Потенціал цифрового маркетингу вимагає посилення — активна присутність у соціальних мережах, підтримка систем онлайн-букінгу, впровадження інтерактивних мап і календарів подій спрощують туристу процес планування подорожі, сприяють формуванню позитивного іміджу Чернівців як доступного й зручного для

відвідувачів міста. Удосконалення цифрової інфраструктури для навігації та орієнтації в урбанізованому середовищі також є пріоритетним: створення єдиної платформи з GPS-навігацією, інтерактивними аудіогідами та мобільними застосунками, які враховуватимуть культурні особливості, графік роботи об'єктів та логістику пересування, підвищить якість перебування туристів. Впровадження віртуальної та доповненої реальності (VR/AR) відкриває нові перспективи для популяризації культурної спадщини: віртуальні тури пам'ятками архітектури, реконструкція зруйнованих історичних елементів або музеєфікація простору шляхом AR-навігації здатні модернізувати туристичну пропозицію та розширити її для молодіжної аудиторії або осіб з обмеженими фізичними можливостями. Аналіз великих даних (Big Data), зібраних із відкритих джерел, дозволяє міському управлінню здійснювати стратегічне планування туристичних потоків, передбачати сезонні піки, визначати перевантажені локації, а також адаптувати інфраструктуру до реальних потреб туристів, що сприяє екологічному балансуванню та просторовій рівномірності туризму. Цифрові інструменти також сприяють інституційному підсиленню через розвиток системи онлайн-освіти та професійної підготовки кадрів у сфері туризму — онлайн-курси для гідів, музейників, персоналу готельно-ресторанної галузі, платформи зворотного зв'язку з туристами, чат-боти для оперативного інформування про зміни в подієвому календарі чи умови перебування в місті створюють передумови для високоякісного сервісу. Важливою є також інклюзивність цифрових рішень: створення туристичних сайтів, адаптованих для осіб з порушеннями зору, наявність аудіоописів експозицій, застосування онлайн-перекладачів та мап з урахуванням потреб маломобільних груп населення дозволяє суттєво розширити туристичну аудиторію й зміцнити імідж міста як відкритого та доброзичливого до всіх. Таким чином, цифровізація туризму у місті Чернівці вже має певні реалізовані складові, однак її повноцінна інтеграція в систему міського управління, сервісів та просторового планування є необхідною умовою сталого туристичного розвитку, яка забезпечить

адаптивність до сучасних викликів, підвищення якості туристичного продукту, інклюзивність і конкурентоспроможність Чернівців на національному та міжнародному туристичних ринках.

Висновки

З аналізу наукових публікацій з проблематики туризму можна зробити висновок, що туризм є важливою сферою економіки та має значний вплив на соціальний та культурний розвиток різних регіонів. Дослідження в цій галузі зосереджені на різноманітних аспектах туризму, таких як економічний вплив, соціальна та культурна роль, екологічні та сталі аспекти, розробка туристичних маршрутів, кластерний підхід та використання сучасних технологій.

Понятійно-термінологічний апарат туризмознавства є необхідною складовою розвитку туризму, сприяє стандартизації та узгодженню термінів, полегшує зрозуміння та спілкування між фахівцями та клієнтами та сприяє підвищенню якості туристичних послуг та їх інформаційної підтримки.

Розвиток туризму в місті відіграє ключову роль у його економіці, соціокультурному розвитку та міжнародному співробітництві. Цей сектор є містоутворюючим і сприяє залученню грошових потоків, розвитку інфраструктури та підвищенню якості життя місцевого населення. Проте, важливо зберігати баланс між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку туризму, співпрацюючи з місцевими жителями, бізнесом та громадянськістю.

Класифікація видів туризму є важливим інструментом для розуміння просторових, соціально-економічних та функціональних аспектів туристичної діяльності. У місті Чернівці, враховуючи наявні ресурси та просторову структуру, найбільший потенціал має культурно-пізнавальний та міський туризм. Водночас перспективними залишаються рекреаційно-оздоровчий, сільський та екотуризм у передмістях.

Передумови розвитку туризму і умови планування туризму є ключовими факторами, які впливають на успішний розвиток туризму в будь-якому регіоні. Важливо мати на увазі ці аспекти під час стратегій розвитку туризму, щоб забезпечити ефективне та стійке зростання.

Місто Чернівці має туристично-рекреаційний потенціал завдяки природним ресурсам. Парки як Шевченка та Реформації неабияк підходять для відпочинку, проте потребують рекреаційних технологій. Також спортивно оздоровчий комплекс “Цецино” має найбільший потенціал до розвитку туристично-рекреаційної сфери, проте це складний та комплексний процес. Річка Прут так само має потенціал, а саме територія вздовж річки.

Ландшафтне планування є одним із головних розділі в контексті територіального планування, у контексті будь якого міста, ландшафтне планування може застосовуватися для підвищення естетичності міського ландшафту і просуванням екотуризму.

В проведенні ініціатив та проєктів підтримки туристичного потенціалу міста Чернівці відзначається ключова важливість для загального розвитку економіки, культури та інфраструктури.

Рекреаційна інфраструктура у сталому туристичному розвитку Чернівців, забезпечує комфортний відпочинок, збереження природних і культурних ресурсів та соціальну інклюзію. Її розвиток сприяє економічному зростанню, підвищує привабливість міста, створює нові робочі місця та формує позитивний імідж Чернівців як сучасного туристичного центру. Особливу увагу слід приділити модернізації інфраструктури, впровадженню цифрових технологій, просторовому плануванню та залученню громади до формування туристичної політики.

Туристична галузь у Чернівцях зіткнулася зі значними викликами внаслідок пандемії, але місто має потенціал для подальшого розвитку туризму та приваблення відвідувачів у майбутньому. У цілому, стан розвитку туризму у Чернівцях є поєднанням викликів і можливостей.

Міста Каунас та Чернівці мають деякі схожі та відмінні риси у розвитку туризму. Обидва міста мають історичні та культурні пам'ятки, що приваблюють туристів. У той же час, Каунас має більш розвинену інфраструктуру для туризму та більш широкий вибір місць для проживання та розваг. У порівнянні з цим,

Чернівці мають пам'ятку ЮНЕСКО, яка в свою чергу приваблює туристів як і внутрішніх так і іноземних. Обидва міста мають потенціал для розвитку та покращення туристичної галузі.

Розвиток туризму в місті Чернівці потребує вдосконалення просторового планування та розв'язання ряду проблем. Однією з найбільших перешкод є недостатня інфраструктура для туристів, включаючи мережу готелів, ресторанів та транспортних засобів. Для вдосконалення розвитку та просторового планування туризму в Чернівцях необхідні зусилля місцевих влад та інвесторів. Розвиток інфраструктури, просування туристичного потенціалу міста можуть сприяти підвищенню привабливості міста для туристів та розвитку його економіки в цілому.

Чернівці мають значні перспективи потенціалу для розвитку туризму, також особливо у сферах гастрономічного та рекреаційного туризму. Місто може використовувати свою унікальну місцеву кухню та традиційні страви для залучення туристів, зацікавлених у кулінарних враженнях. Ключовими компонентами цієї стратегії можуть бути такі ініціативи, як створення кулінарних маршрутів, організація гастрономічних фестивалів, пропозиція екскурсій до місцевих ресторанів і кулінарних майстерень.

Загалом, цифрові технології поступово змінюють ландшафт туристичної галузі Чернівців, відкриваючи нові можливості для інтерактивної взаємодії, кращого обслуговування відвідувачів і ефективного управління туристичними потоками. Хоча в місті вже реалізовано окремі цифрові ініціативи — туристичний портал, QR-кодування, окремі елементи цифрової навігації — їхній нинішній рівень потребує якісного поглиблення та систематизації. Подальша інтеграція інновацій, таких як AR/VR, Big Data, мобільні застосунки, інклюзивні сервіси та цифровий маркетинг, здатна не лише осучаснити туристичну пропозицію, а й перетворити Чернівці на приклад «розумного туризму», де комфорт, доступність і культурна глибина поєднуються в єдиний простір привабливого міського досвіду.

Список використаних джерел

1. Бакурова А.В., Діденко А.В. Матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. "Проблеми формування нової економіки XXI століття". Львів, 2011. С.89-94
2. Вісник ОНУ. Сер.: Географічні та геологічні науки. 2019. Т. 24, вип. 2
3. Горин Г.В. Рекреаційно-туристичний потенціал Західного регіону України у контексті транскордонного співробітництва. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 2(106)
4. Грабовський Ю.А., Скалій О.В., Скалій Т.В. Спортивний туризм Навчальний посібник. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2009. - 304 с.
5. Григорашова С.С. Економіка. Управління. Інновації. 2011. №2(6).
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
6. Діана Кубай Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2008. Вип.24. С.142-146.
7. Економіка міста та урбаністика: матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (23 березня 2018 р.). — К.: КНЕУ, 2018. — 303 с. ISBN 978-966-926-224-0
8. Ефективна економіка № 5, 2015 УДК 338 Н. М. Іванченко.
9. Задиляк А.С. Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні тенденції розвитку туризму». Частина II. Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2015. 145 с. С.35-37.
10. ЗАКОН УКРАЇНИ Про туризм (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 31, ст.24)
11. Інна Данилюк, Любов Струтинська Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. «Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект» (м. Чернівці, 5 травня 2022 р.) Чернівці: Технодрук, 2022. 352 с. С.164-169.

12. Король О. Регіональний аналіз розвитку туризму в Чернівецькій області // Рекреаційна географія туризму: Наукові записки. – 2017. – №1. – 477с.
13. ЛЮБИЦЕВА О.О. РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ (ГЕОПРОСТОРОВІ АСПЕКТИ) К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с.
14. Мельниченко О. А., Шведун В. О. М48 Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
15. Миронов Ю.Б. Збірник тез III Міжнар. наук.-практ. конф. "Наукові пошуки у III тисячолітті: соціальний, правовий, економічний та гуманітарний виміри" (м. Кропивницький, 27 квітня 2018 р.) Кропивницький: ПВНЗ КІДМУ, 2018. 315 с. С.150-153.
16. Міжнародний та національний досвід суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021.– 122 с.
17. Організація туристичної діяльності в Україні х В.Ф. - Чернівці: Книги-XXI, 2003. - 300 с.
18. Пуцштейло П.Р. II 90 Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с
19. Рішення Чернівецької міської ради VII скликання 08.12.2020 № 2515 ПРОГРАМА економічного і соціального розвитку міста Чернівців на 2021 рік. 2020р. - 112с.
20. Рішення Чернівецької міської ради VIII скликання 30.11.2021 № 579, зі змінами від 05.12.2022 № 966 ПРОГРАМА економічного і соціального розвитку Чернівецької міської територіальної громади на 2022-2023 роки. 2022р. – 166с.
21. Рішення Чернівецької міської ради VIII скликання 30.11.2023 № 1502 ПРОГРАМА економічного і соціального розвитку Чернівецької міської територіальної громади на 2024 рік. 2023р. – 131с.

22. Рішення Чернівецької міської ради VII скликання 12.01.2017 № 531 ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ ЧЕРНІВЦЯХ НА 2017 – 2020 РОКИ. 2017р. – 16с.

23. Талалай Вадим Вікторович Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.«Інновації та науковий потенціал світу» (м. Київ, 17.03.2016 р.)Вінниця: Видавництво-друкарня «ДІЛО», 2016. 52 с. С.хх-20.

24. Територіально-просторове планування: базові засади теорії, методології, практики: монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Т.М. Прядка; Н.А. Третяк, [за заг. ред. А.М. Третяка]. – Біла Церква: «ТОВ «Білоцерківдрук», 2021. 142 с.

25. Туризмologia: концептуальні засади теорії туризму : монографія / кер. проекту: В. С. Пазенок, В. К. Федорченко ; [авт.: В. К. Федорченко та ін.]. Київ : Академія, 2013. 368 с.

26. Туристична термінологія : семантика і функціонування : монографія / В.В. Прима. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 124 с

27. Чернівецька міська рада ІНТЕГРОВАНА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ЧЕРНІВЦІВ 2030. 2019р – 220с.

28. GENERALI NFORMATION <https://www.kaunas.lt/wp-content/uploads/sites/13/2023/01/2022-Kaunas-EN-1.pdf> 2022р. – 14с.

29. Spode, Hasso (1998). "Geschichte der Tourismuswissenschaft". In Haedrich, Günther (ed.). Tourismus-management: Tourismus-marketing Und Fremdenverkehrsplanung (in German). Berlin: [u.a.] de Gruyter. ISBN 978-3-11-015185-5. OCLC 243881885.